

Intervencija države u turizmu s naglaskom na mjere i potpore u tijeku pandemije COVID-19

Petrović, Vjera

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:591887>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-21**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

VJERA PETROVIĆ

**INTERVENCIJA DRŽAVE U TURIZMU S
NAGLASKOM NA MJERE I POTPORE U TIJEKU
PANDEMIJE COVID-19**

ZAVRŠNI RAD

ČAKOVEC, 2022.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I
SPORTA

VJERA PETROVIĆ

**STATE INTERVENTIONS IN TOURISM WITH AN
EMPHASIS ON MEASURES AND SUPPORT DURING THE
COVID-19 PANDEMIC
FINAL ASSIGMENT**

Mentorica:

Magdalena Zeko, mag.iur., viši predavač

ČAKOVEC, 2022.

ZAHVALA

*Zahvaljujem mentorici na strpljenju i kvalitetnom vodstvu tijekom pisanja završnog rada.
Veliko hvala mojoj obitelji na velikoj podršci posljednje 3 godine.*

SAŽETAK

Posljednje dvije godine pojam koji ljudi diljem svijeta najviše spominju je pandemija COVID-a 19 koja je promijenila pogled na svijet i svakodnevne navike ljudi. Pandemija koronavirusa najviše štete je prouzročila gospodarstvu država. Međutim u gospodarski sektor pripada i turistički sektor u koje je pandemija uzrokovala najviše štete. Ovaj završni rad bavi se državnim intervencijama u turizmu u Hrvatskoj, te mjerama pomoći državnih organa i institucija turističkom sektoru.

U radu su predstavljene mjere putem kojih je država pomogla subjektima iz sektora turizma tijekom krize koju je izazvala pandemija COVID-a 19. U turizam intervenirala je Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo turizma i sporta, Hrvatska banka za obnovu i razvoj te Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije. Cilj ovog rada je pobliže objasniti način na koji je svaka državna institucija pomogla sektoru turizma u borbi protiv negativnih posljedica koje je uzrokovala pandemija COVID-a 19. U ovom radu je prikazan i detaljno objašnjen utjecaj pandemije COVID-a 19 na turističku sezonu u 2020. i 2021. godini. Nadalje u radu je detaljno objašnjeno na koji način je Ministarstvo turizma putem donesenog Pravilnika pomoglo turističkom sektoru. Pobljiže su objašnjene Odluke i Programi koje je Vlada Republike Hrvatske pripremila za pomoć subjektima kojima je turizam primarni izvor prihoda. U ovom radu je prikazana uloga Hrvatske banke za obnovu i razvoj te programi putem kojih je pomogla poduzetnicima čije djelatnosti pripadaju sektoru turizma. Nadalje u radu je objašnjena uloga Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije te njen utjecaj i oblik pomoći poduzetnicima i obrtnicima iz sektora turizma. U ovom radu također su pobljiže objašnjene izmjene i dopune zakona vezanih uz turistički sektor, te na koji način se pomoglo pravnim subjektima, kao i prikaz mogućnosti za daljnje izmjene sustava obavljanja djelatnosti u turizmu s obzirom na posljedice pandemije. Nadalje u radu su analizirani podaci prikupljeni istraživanjem zadovoljstva primatelja COVID potpora na području Međimurske županije.

Ključne riječi: pandemija COVID 19, intervencija države u turizam, programi potpora turističkom sektoru Vlade Republike Hrvatske, programi potpora turističkom sektoru Ministarstva turizma i sporta, programi dodjele obrtnih sredstava Hrvatske banke za obnovu i razvoj, programi potpora Hrvatske agencije za gospodarstvo, inovacije i investicije.

SADRŽAJ

Sažetak	I
1. Uvod	8
2. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam u Hrvatskoj	9
2.1. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam u Hrvatskoj u 2020. godini	9
2.2. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam u Hrvatskoj u 2021. godini	11
3. Mjere pomoći Ministarstva turizma	13
3.1. Pravilnik o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu	14
3.2. Pravilnik o dopunama pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu	15
4. Mjere pomoći Vlade Republike Hrvatske	17
4.1. Odluka o usvajanju programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19	17
4.2. Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19.....	17
4.3. Odluka o donošenju programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora, turističkog te industrije kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19.....	23
4.4. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19.....	25
4.5. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19.....	29
4.6. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19.....	32

4.7.	Uredba o dopunama Uredbe o načinu, postupku i uvjetima procjene vrijednosti i prodaje turističkog zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave te načinu, postupku i uvjetima za dobivanje koncesije na preostalom turističkom zemljištu u vlasništvu jedinice lokalne samouprave	36
4.8.	Uredba o dopuni Uredbe o postupku, načinu i uvjetima za dobivanje koncesije na turističkom zemljištu u kampovima u suvlasništvu Republike Hrvatske	37
5.	Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR)	37
5.1.	Osnovne informacije o Hrvatskoj banci za obnovu i razvoj (HBOR).....	37
5.2.	Zadaća i djelatnosti Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR)	38
5.3.	Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19	39
5.4.	Obrtna sredstva mjera COVID-a 19 za mikro, male i srednje poduzetnike u turističkim djelatnostima.....	42
6.	Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO)	45
6.1.	Osnovne informacije o Hrvatskoj agenciji za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO)	45
6.2.	Program: „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“	45
7.	Izmjene Zakona vezanih uz turizam	49
7.1.	Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu	49
7.2.	Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti.....	50
7.3.	Zakon o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi.....	50
8.	Istraživanje o zadovoljstvu primatelja COVID potpora tijekom pandemije COVID-a 19	51
8.1.	Metodologija istraživanja.....	51
8.2.	Rezultati istraživanja	53
8.3.	Ograničenja istraživanja	63
9.	Zaključak.....	64
10.	Popis literature.....	65
11.	Popis tablica	68
12.	Popis slika	68

1. UVOD

Početak 2020. godine život ljudi diljem svijeta naglo se promijenio. Započela je pandemija COVID-a 19. Pandemija je bila neočekivan šok za gospodarsku djelatnost i aktivnosti diljem svijeta te je uzrokovala veliku globalnu krizu. Može se reći da je pandemija sve zemlje uhvatila nespripremljene. Zbog zaštite zdravlja građana, države su zabranile rad ugostiteljskim objektima, nastava u školama i na fakultetima odvijala se na daljinu, uvedeno je obvezno nošenje maski u zatvorenim prostorima, odgođeni su svi umjetnički, sportski i glazbeni događaji u svijetu, zatvarale su se državne granice i dr..

Virus COVID-a 19 otkriven je u kineskom gradu Wuhanu krajem 2019. godine, u kineskoj provinciji Hubei. U siječnju 2020. godine razvila se u epidemiju u Narodnoj Republici Kini, a onda se proširila svijetom. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije koronavirusi prvobitno su cirkulirali među životinjama, ali s vremenom se prenijeli na čovjeka. Ovaj virus usko je povezan sa epidemijom SARS-a koja se pojavila u Kini 2003. godine. Virus COVID-a 19 primarno se širi kontaktom sa zaraženom osobom putem kapljica iz nosa i/ili usta. Kapljice mogu pasti i na okolne površine, a preko njih se najčešće rukama virus prenese dalje. Virus djeluje na svaku osobu različito. Neke osobe su asimptomatske odnosno bez simptoma, većina osoba razvije blage simptome kao što su kašalj, gubitak okusa i mirisa, dok mali broj razvije teže simptome. Prvi slučaj zaraze u Republici Hrvatskoj potvrđen je 25. veljače 2020. godine.

Pandemija COVID 19 ostavila je velike posljedice na društveni život ljudi i privikavanje na „novo normalno“, ali je još veće posljedice ostavila u sektoru turizma. Pandemija je zapravo pokazala da je turizam veoma ovisan o zdravstvenim prilikama u lokalnoj, državnoj, regionalnoj, ali i na međunarodnoj razini. Hrvatska je turistička zemlja te velik postotak državnog BDP-a ovisi upravo o turizmu. Upravo zbog ublažavanja štete koju je pandemija prouzročila Vlade država diljem svijeta koje su turistički razvijene, donijele i provele su niz različitih programa potpora turističkom sektoru. Na razini država članica Europska Unija provodila je niz programa dodjele bespovratnih sredstava.

2. UTJECAJ PANDEMIJE COVID-19 NA TURIZAM U HRVATSKOJ

Pandemija COVID-a 19 imala je veoma negativan učinak na hrvatski turizam u 2020. i 2021. godini. U Hrvatskoj turizam je jedna od najvećih, ali i najvažniji gospodarskih grana. Veliki postotak nacionalnog BDP-a upravo čine prihodi od turizma čiji je pad bio posljedica restriktivnih epidemioloških mjera pri čemu su među prvim mjerama bilo zatvaranje državnih granica, ograničavanje međunarodnih putovanja, obvezna karantena za sve putnike pri ulasku u državu i tako dalje.

2.1. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam u Hrvatskoj u 2020. godini

Ljetna turistička sezona 2020. godine bila je prva turistička sezona od početka pandemije. U vrijeme turističke sezone na snazi su bile epidemiološke mjere kao što su zabrana okupljanja više od pet ljudi u zatvorenim prostorima, obvezno nošenje maska u zatvorenim prostorima. Mataković (2020) navodi da su na broj dolazaka i noćenja turista u Hrvatskoj značajno utjecale preventivne i restriktivne mjere vezane uz epidemiju virusa COVID-a 19, koje je provodila Vlada RH.

U tablici 1 prikazan je broj dolazaka i noćenja turista u komercijalnom smještaju za prva četiri mjeseca u godini.

Tablica 1. Dolasci i noćenja turista u 2019. i 2020. godini

Mjesec	Dolasci turista		Noćenja turista	
	2019.	2020.	2019.	2020.
siječanj	221.613	234.457	625.221	673.024
veljača	280.966	295.850	705.740	779.102
ožujak	470.809	119.766	1.136.451	485.200

travanj	1.156.863	10.990	3.285.079	248.099
---------	-----------	--------	-----------	---------

Izvor: eVisitor, dostupno na : <https://www.evisitor.hr/> (11.8.2022.)

Iz navedene tablice moguće je zaključiti da je u siječnju i veljači 2020. godine (prije početka pandemije u RH) broj dolaska i noćenja turista u Hrvatskoj bio veći od broja u istom razdoblju 2019. godine. Međutim u ožujku 2020. godine kada je država bila društvostaju, za opaziti je da su se dolasci i noćenja turista znatno smanjili u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Najbolji pokazatelj štete koju je pandemija uzorkovala je podatak da se u travnju 2019. godine u Hrvatskoj boravilo gotovo 1,2 milijuna turista, a u istom razdoblju 2020. godine samo 10 990 turista.

Slika 1. Broj dolazaka i noćenja ostvaren prema vrstama smještajnih objekata

Vrsta objekta	2020.		2019.		Indeks 20/19	
	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
Hoteli	1.926.725	6.995.782	7.909.094	25.795.755	24,36	27,12
Kampovi	1.256.945	8.818.541	2.881.434	18.810.497	43,62	46,88
Objekti na OPG-u	19.942	81.015	32.202	111.201	61,93	72,85
Objekti u domaćinstvu	3.192.731	22.327.818	6.850.100	39.337.577	46,61	56,76
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj	671.118	3.312.958	1.957.936	7.830.051	34,28	42,31
Ostalo	1.329	7.325	13.728	76.042	9,68	9,63
Restorani	1.388	3.166	5.915	10.642	23,47	29,75
Ukupno komercijalni smještaj	7.070.178	41.546.605	19.650.409	91.971.765	35,98	45,17
Nekomercijalni smještaj	456.066	11.201.859	515.190	13.143.502	88,52	85,23
Nautika	235.473	1.646.346	538.084	3.557.621	43,76	46,28
Sveukupno	7.761.717	54.394.810	20.703.683	108.672.888	37,49	50,05

Izvor: HTZ (podaci eVisitor+integrirano eCrew),

[https://www.htz.hr/sites/default/files/2021-](https://www.htz.hr/sites/default/files/2021-04/Analiza%20turisti%C4%8Dke%20sezone%202020.pdf)

[04/Analiza%20turisti%C4%8Dke%20sezone%202020.pdf](https://www.htz.hr/sites/default/files/2021-04/Analiza%20turisti%C4%8Dke%20sezone%202020.pdf) , (11.8.2022.)

Iz slike 1. moguće je iščitati da je turizam pretrpio veliku štetu tijekom pandemije. Podaci o dolasku turista u komercijalni smještaj u 2020. govore o velikoj šteti. U usporedbi s brojem dolaska turista 2020. godine, broj turista gotovo se trostruko smanjio u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Nadalje, broj noćenja turista u 2020. godini u komercijalnom smještaju dvostruko je manji od broja noćenja u 2019. godini. Prema podacima sa slike 1. najveću štetu su pretrpjeli hoteli. Dolasci turista u hotele smanjili su se za više od 75%, a noćenja turista u hotelima smanjila su se za 72% u odnosu na prethodnu godinu.

2.2. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam u Hrvatskoj u 2021. godini

Do početka ljetne turističke sezone u 2021. godini pandemija COVID-a 19 lagano je popuštala. Smanjivale su se brojke novozaraženih te su se ljudi već i navikli živjeti u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama i restrikcijama. Ljetnoj turističkoj sezoni 2021. godine veoma je pomoglo cjepivo protiv koronavirusa u ožujku 2021. godine. Nadalje navedenoj turističkoj sezoni pomogla je dosta velika procijepljenost građana kao i uvođenje COVID potvrda u Hrvatskoj, ali i na području cijele Europske unije. Cijepljene osobe kao i osobe koje su preboljele navedeni virus mogle su dobiti COVID potvrdu te se nesmetano kretati i boraviti u zatvorenim prostorima. Prije početka ljetne turističke sezone Nacionalni krizni stožer i Krizni stožer Ministarstva zdravstva donio je niz odluka o privremenom ublažavanju mjera.

Slika 2. Dolasci turista po načinu dolaska

Dolasci turista po načinu dolaska (u 000)						
	Individualno		Organizirano		Ukupno	
	2020.	2021.	2020.	2021.	2020.	2021.
Domaći	1.135	1.588	320	547	1.455	2.135
Strani	4.216	7.900	1.329	2.740	5.545	10.640
UKUPNO	5.351	9.488	1.649	3.287	7.000	12.775

Izvor: HTZ, dostupno na: https://www.htz.hr/sites/default/files/2022-08/HTZ%20TUB%20HR_%202021.pdf (29.8.2022.)

Prema podacima na slici 2. moguće je zaključiti da je u 2021. godini broj dolazaka turista dvostruko veći od broja dolazaka turista iz 2020. godine. Navedeni broj dolazaka turista u 2021. godini je veći u odnosu na prijašnju godinu zbog pojave cjepiva protiv koronavirusa, ali i zbog puno blažih epidemioloških mjera.

Slika 3. Noćenja turista po načinu dolaska

Noćenja turista po načinu dolaska (u 000)						
	Individualno		Organizirano		Ukupno	
	2020.	2021.	2020.	2021.	2020.	2021.
Domaći	4.336	5.612	1.079	1.742	5.415	7.354
Strani	27.220	46.316	8.159	16.531	35.379	62.847
UKUPNO	31.556	51.928	9.238	18.273	40.794	70.201

Izvor: HTZ, dostupno na: https://www.htz.hr/sites/default/files/2022-08/HTZ%20TUB%20HR_%202021.pdf (29.8.2022.)

Prema podacima navedenim na slici 3. moguće je zaključiti da je broj noćenja u 2021. godini porastao u odnosu na prijašnju 2020. godinu. Broj noćenja tijekom ljetne turističke sezone u 2021. godine porastao je za 62%. Porast broja noćenja turista posljedica je blažih epidemioloških mjera u 2021. godini.

Slika 4. Dolasci turista po vrstama objekata

Dolasci turista po vrstama objekata (u 000)					
	DOLASCI TURISTA		INDEKS 2021./20.	STRUKTURA (u %)	
	2020.	2021.		2020.	2021.
Hoteli	1.633	3.436	210,4	23,3	26,9
Turistička naselja	189	434	229,6	2,7	3,4
Turistički apartmani	50	91	182,0	0,7	0,7
Kampovi	1.240	2.508	202,3	17,7	19,6
Kućanstva	3.638	5.825	160,1	52,0	45,6
Lječilišta	6	8	133,3	0,1	0,1
Odmarališta	4	9	225,0	0,1	0,1
Hosteli	92	182	197,8	1,3	1,4
Ostalo	149	283	189,9	2,1	2,2
Nekategorizirani objekti	4	5	125,0	0,1	0,0
UKUPNO	7.001	12.776	182,5	100,0	100,0

Izvor: HTZ, dostupno na: https://www.htz.hr/sites/default/files/2022-08/HTZ%20TUB%20HR_%202021.pdf (29.8.2022.)

Na slici 4. uspoređeni su podaci o dolascima turista po vrstama objekata za 2020. i 2021. godinu. Dolasci turista u smještajne objekte 2021. godine gotovo su se udvostručili. U 2020. godini prema ranije navedenoj slici 1. najveću štetu tijekom pandemije pretrpjeli su objekti iz skupine hoteli, dok su slijedeće godine hoteli ostvarili porast od 42,5% u dolascima turista. U 2021. godini najviše je turista odsjelo u privatnom smještaju odnosno u kućanstvu.

Slika 5. Noćenja turista po vrstama objekata

Noćenja turista po vrstama objekata (u 000)					
	NOĆENJA TURISTA		INDEKS 2021./20.	STRUKTURA (u %)	
	2020.	2021.		2020.	2021.
Hoteli	5.385	12.130	225,3	13,2	17,3
Turistička naselja	1.129	2.529	224,0	2,8	3,6
Turistički apartmani	310	560	180,6	0,8	0,8
Kampovi	8.699	16.925	194,6	21,3	24,1
Kućanstva	24.181	36.059	149,1	59,3	51,4
Lječilišta	57	81	142,1	0,1	0,1
Odmarališta	26	56	215,4	0,1	0,1
Hosteli	276	572	207,2	0,7	0,8
Ostalo	731	1.290	176,5	1,8	1,8
Nekategorizirani objekti	23	30	130,4	0,1	0,0
UKUPNO	40.794	70.202	172,1	100,0	100,0

Izvor: HTZ, dostupno na: https://www.htz.hr/sites/default/files/2022-08/HTZ%20TUB%20HR_%202021.pdf (29.8.2022.)

Na slici 5. prikazana je usporedba podataka o noćenju turista u 2020. i 2021. godini. Sa slike je moguće iščitati da se broj noćenja turista u 2021. godini u odnosu na 2020. gotovo udvostručio. Najveći rast u broju noćenja turista ostvarili su hoteli i to gotovo 65% u odnosu na prijašnju godinu. Veliki porast broja noćenja zabilježila su i kućanstva i to za 33 % u odnosu na 2020. godinu.

3. MJERE POMOĆI MINISTARSTVA TURIZMA

Ministarstvo turizma i sporta u ožujku 2020. donijelo je „Pravilnik o odgodi ili oslobođanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu“ pomoću kojega su nastojali pomoći subjektima u turizmu u ovom slučaju oslobodili su ili odgodili plaćanje turističke pristojbe za poslovne subjekte u turizmu, te se na taj način pomoglo subjektima da se poslovno održe za vrijeme pandemije COVID-a 19.

3.1. Pravilnik o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu

Ministarstvo turizma na čelu s ministrom turizma je na temelju članka 14.a stavka 1. Zakona o turističkoj pristojbi (Narodne novine, br. 52/19. i 32/20.) u ožujku 2020. godine donijelo „Pravilnik o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu“. Pravilnik je stupio na snagu 25. ožujka 2020. godine.

U članku 1. ovog Pravilnika propisana je odgoda ili odgađanje od plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe u uvjetima posebnih okolnosti.

U članku 2.a stavak 1. Pravilnika navedeno je da se oslobođenje od plaćanja pola iznosa godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe odnosi na smještajne jedinice u kampu, kamp-odmaralištu te za robinzonski smještaj. (Pravilnik o oslobođenju od plaćanja turističke pristojbe u 2021. godini, NN 64/2021)

Ministarstvo ovim je člankom jasno definiralo na koga se odnosi oslobođenje od plaćanja pola iznosa turističke pristojbe.

U istom članku stavku 2. Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu navedeno je da se osobe spomenute u stavku 1 članka 2. oslobađaju plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe za pomoćne krevete za 2020. godinu u cijelosti.

Nadležno ministarstvo putem ovog Pravilnika pomoglo je navedenim osobama da novčana sredstva koja su bila namijenjena plaćanju turističke pristojbe utroše u druge mnogo važnije svrhe. Na taj način je Ministarstvo pomoglo očuvanju radnih mjesta i da se vlasnici domaćinstva i vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva financijski održe za vrijeme pandemije.

3.2. Pravilnik o dopunama pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu

Pravilnik o dopunama pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu stupio je na snagu 25. rujna 2020. godine. U spomenutom pravilniku nakon članka 2. dodano je još nekoliko članaka.

U članku 2.a stavak 1. navedene su osobe koje su prema Pravilniku oslobođene plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe za 2020. godinu zbog posebnih okolnosti. Oslobađanje od plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe mogu dobiti osobe koje pružaju ugostiteljske usluge, putem rješenja pomoću kojeg je utvrđen prestanak pružanja ugostiteljskih usluga u domaćinstvu ili OPG-u. (Pravilnik o dopunama Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, NN 105/2020). U stavku 2. istog članka stoji da se oslobođenje od plaćanja godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe odnosi samo na broj kreveta ili kapacitet objekta koji su nabrojani u stavku 1. članka 2.a ovog Pravilnika.

Ministarstvo turizma i sporta ovim je člankom pomoglo osobama odnosno ugostiteljima da lakše prebrode krizu koju je pandemija uzrokovala. Osobe koje se bave ugostiteljstvom, a koje su oslobođene plaćanja turističke pristojbe sada mogu novčana sredstva koja su bila namijenjena plaćanju turističke pristojbe utrošiti u očuvanje radnih mjesta ili u neku drugu svrhu.

Članak 2.d nadovezuje se na prijašnji članak 2.a te glasi; „ako je osoba već uplatila iznos turističke pristojbe, uplaćeni iznos će se smatrati kao predujam podmirenje budućih obveza po osnovi turističke pristojbe. Ako obveznik podnese zahtjev za povratom iznosa, uplaćeni iznos će se vratiti obvezniku te se više neće smatrati kao plaćeni predujam za podmirenje budućih obveza.“ (Pravilnik o dopunama Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, NN 105/2020)

Nadležno ministarstvo ovim dodanim člankom predložilo je dvije mogućnosti pravnim osobama koje su obuhvaćene ovim Pravilnikom. Osobe mogu odabrati mogućnost koja im u tom trenutku najviše odgovara. Ako ugostitelj odluči podnijeti zahtjev za povratom iznosa, vraćeni iznos može utrošiti u neku drugu svrhu.

Članak 2.f Pravilnika o dopunama Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu glasi: „Odgada se plaćanje turističke pristojbe za 2020. za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, a koje to nisu već učinile. Osobe koje nisu oslobođene plaćanja turističke pristojbe, mogu uplatiti iznos pristojbe jednokratno u punom iznosu do 30. rujna 2020. godine.“ (Pravilnik o dopunama Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, NN 105/2020)

Ovim člankom Ministarstvo turizma i sporta jasno je navelo kako su osobe čija djelatnost nije obuhvaćena ovim Pravilnikom, dužne platiti iznos turističke pristojbe u cijelosti. Nadalje Ministarstvo je jasno naglasilo tko ima pravo na odgodu ili na oslobođenje od plaćanja turističke pristojbe, a tko nema to pravo.

Ministarstvo turizma i sporta „Pravilnikom o dopunama pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu“, financijski je rasteretilo ugostitelje koji pružaju usluge u domaćinstvu ili su vlasnici obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva i drugačiju raspodjelu financijskih sredstava. Međutim, u ovom Pravilniku nigdje nije pobliže specificirano o kojim se točno osobama govori kada se spominju osobe koje nisu oslobođene od plaćanja turističke pristojbe.

4. MJERE POMOĆI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

Vlada Republike Hrvatske, tijekom 2020. i 2021. godine donijela je niz odluka i programa pomoću kojih je putem programa potpora pomogla normalizirati i pokrenuti poslovanje subjekata iz raznih djelatnosti kao što su promet, turizam, kultura, sport, ugostiteljstvo.

4.1. Odluka o usvajanju programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19

U ovoj Odluci stoji da je „Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19“ odobren od strane Europske komisije njenom Odlukom koja je donesena 11. siječnja 2021.. Program¹ je sastavni dio ove Odluke.

Ukupni iznos jamstva prema ovom Programu iznosi 1.500.000.000,00 kuna.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) i Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) prema Programu u ime i za račun Republike Hrvatske će odobravati jamstva.

4.2. Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19

Putem „Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19“ Vlada RH želi smanjiti štetu koju je pandemija COVID-a 19 nanijela hrvatskom gospodarstvu. Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta namijenjen je upravo turističkom sektoru koji je najviše stradao tijekom krize koju je uzrokovala pandemija.

Cilj ovog Programa je nadoknađivanje manjka likvidnosti poduzetnicima. Djelatnosti poduzetnika na koje se ovaj Program odnosi moraju biti iz sektora turizma i sporta.

¹ Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 dostupan je: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2021_02_10_194.html.

Nadoknada manjka likvidnosti omogućiti će se kroz pristup financijskim sredstvima. Financijska sredstva će biti omogućena preko uvjeta koji su povoljniji nego oni na samom financijskom tržištu. Nadalje financijska sredstva iz Programa služe za ublažavanje teškoća u poslovanju za vrijeme trajanja krize koju je uzrokovala pandemija, ali također služe i za očuvanje zaposlenosti kao i osiguranja opstanka poduzeća koja su obuhvaćena programom.

U stavku 2. Programa navedeno je da instrument državne potpore predstavlja državno jamstvo za nove zajmove poduzetnika kod poslovnih banaka te HBOR-a i HAMAG-BICRO-a. Davatelj državnih potpora prema ovom Programu je Ministarstvo turizma i sporta. Zadaća Ministarstva turizma i sporta prema Programu biti će osiguravanje sredstava za dodjelu potpora. Ranije navedeno ministarstvo je zaduženo i za plaćanja i pokriće gubitaka po jamstvima koja će se izdavati na temelju ovoga Programa, također će voditi i evidenciju i nadzor dodijeljenih potpora u obliku jamstava te će izvršavati obveze. Spomenute obveze su iz Privremenog okvira – COVID 19 te se odnose na korištenje privremenih mjera potpore iz navedenog Programa.

Iz gore navedenog moguće je zaključiti da je Ministarstvo turizma i sporta zaduženo za izdavanje potpora, a HBOR i HAMAG-BICRO su zaduženi za provedbu potpora koje su navedene u Programu. Zbog velikog broja raznih državnih institucija koje su ranije spomenute, dobitnici potpora mogli bi biti suočeni sa gomilom dokumentacije što za njih nije dobro jer im je novac koji bi dobili putem potpora, hitno potreban.

Mjere iz ovoga Programa provodit će i njima upravljati HBOR i HAMAG-BICRO, u ime i za račun Republike Hrvatske, na temelju ovlaštenja (odluke) Vlade Republike Hrvatske i u suradnji s Ministarstvom turizma i sporta. Republika Hrvatska će obavijestiti Europsku komisiju u slučaju povećanja planiranog proračuna.

U stavku 3. navedeno je da se ovaj Program primjenjuje na cijelom teritoriju Republike Hrvatske i odnosi se na djelatnosti koje su razvrstane u odjeljcima, skupinama ili razredima. Također su u navedenom stavku spomenuti „prihvatljivi korisnici“ samog Programa. Prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (u daljnjem tekstu NKD), one su razvrstane u razrede. Djelatnosti obuhvaćene ovim Programom su: u razredu 55 su hoteli i sličan smještaj, odmarališta i slični objekti za kraći odmor, kampovi i prostori za

kampiranje, ostali smještaj. Razred 56 čine: djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane, djelatnosti keteringa² i ostale djelatnosti pripreme i usluživanja hrane, djelatnosti pripreme i usluživanja pića. Djelatnosti putničkih agencija i organizatora putovanja (turoperatora³) i djelatnosti organizatora putovanja (turoperatora) i ostale rezervacijske usluge i djelatnosti povezane s njima, pripadaju razredu 79. Iznajmljivanje i davanje u zakup (leasing) plovni prijevoznih sredstava, kao djelatnost je također uključena u moguće korisnike Programa. Rad sportskih objekata, fitness centri, ostale sportske djelatnosti, djelatnosti zabavnih i tematskih parkova i ostale zabavne i rekreacijske djelatnosti (osim rada automata za igre na kovanice) pripadaju razredu u ovom Programu. (Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a, NN 10/2021)

Bitna značajka stavka 3. Programa je da su jasno i precizno definirani tko su prihvatljivi korisnici za Vladu RH. Zbog lakše interpretacije i pronalaska određene djelatnosti prihvatljivi korisnici su svrstani u razrede u NKD, što je pozitivna strana ovog dijela Programa.

Naime u drugom djelu stavka 3. istaknuto je da poduzetnici koji obavljaju djelatnosti u zdravstvu mogu biti dobitnici potpora, ali pod dva uvjeta. Prvi uvjet za navedene korisnike je da poduzetnici obavljaju djelatnost zdravstvenog turizma, kao i korisnici koji obavljaju djelatnost bolnica, specijalističke i opće medicinske prakse, kao i stomatološke prakse. Njihova djelatnost treba biti u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Nadalje korisnici potpora koji obavljaju djelatnost zdravstvenog turizma moraju pretežito ostvariti prihode izvan sustava javnog zdravstva. (Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a, NN 10/2021)

² Ketering (*eng. catering*) je služba koja se brine za opskrbu hranom i pićem putnika zrakoplovnih kompanija, uzvanika i gostiju različitih društvenih događanja i kućnih zabava (Jezikoslovac, 2020).

³ Turoperator je turistička agencija koja ugovara i organizira turističke aranžmane (Hrvatski jezični portal, 2014).

Pozitivna strana gore navedenog stavka je da su poduzetnici koji obavljaju zdravstvenu djelatnost dobili pravo postati prihvatljivim korisnicima Programa. Ovim Programom zahvaćeno je puno različitih djelatnosti iz sektora turizma, te je na taj način Vlada RH omogućila svim pravnim osobama iz navedenih djelatnosti da barem ostvare neku vrstu potpore te da pomoću novčanih sredstva pokušaju financijski opstati, zadržati zaposlenike i pokriti troškove poslovanja.

U ovom Programu Vlade RH također je navedeno da prihvatljivi korisnici potpora mogu ostvariti pravo na potporu pod uvjetom da su pogođeni gubitcima u poslovanju i manjkom likvidnosti koju je uzrokovala pandemija COVID-a 19 te da im je nanijela gospodarske posljedice. Nadalje je navedeno ako je poslovna aktivnost prihvatljivih korisnika smanjena ili u je cijelosti obustavljena tijekom COVID-19 pandemije te su zbog toga prihvatljivi korisnici suočeni s poteškoćama u poslovanju koje su posljedica širenja bolesti COVID-19, mogu primiti potpore iz ovog Programa.

U stavku 3. Programa definirano je što se sve smatra poteškoćama u poslovanju poduzetnika koje je uzrokovala pandemija COVID-a 19. Prva spomenuta poteškoća je ako su poduzetnici u odnosu na isto razdoblje 2019. godine ostvarili značajan pad poslovnih prihoda u odgovarajućem razdoblju 2020. godine. Ako su poduzetnici ostvarili fizički pad broja noćenja i rezervacija u hotelima i drugim smještajnim objektima, kao i pad posjeta u ugostiteljskim objektima i uslužnim djelatnostima, te pad broja putovanja i drugih vrsta aktivnosti karakterističnih za turizam također mogu se prijaviti za potpore u ovom Programu Vlade RH. U druge vrste aktivnosti koje su karakteristične za turizam podrazumijeva se da su to djelatnosti koje obavljaju turoperatori, turističke agencije, luke nautičkog turizma, organizatori događanja kao i poduzetnici koji obavljaju zdravstvene usluge u zdravstvenom turizmu. Nadalje vrstu uzrokovane poteškoće također čine i poduzetnici koji su u odnosu na isto razdoblje 2019. ostvarili fizički pad broja posjetitelja i/ili prevezenih putnika u odgovarajućem razdoblju 2020. ili kojima su otkazani ili na duže razdoblje odgođeni ranije ugovoreni poslovi, sportske aktivnosti ili druge poslovne aktivnosti koje su bile planirane u 2020. Posljednja vrsta poteškoća koja je spomenuta u Programu odnosi se na poduzetnike koji su registrirani za obavljanje sportske djelatnosti, a pružaju usluge sportske rekreacije, sportske poduke i sportske pripreme. Poduzetnici koji se bave sportskim djelatnostima, potpore mogu ostvariti na temelju znatnog pada

korisnika usluga isporučenih usluga koje obavljaju u teretanama, fitness centrima i sportsko-rekreacijskim centrima. (Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a, NN 10/2021)

Prema podacima iz navedenog stavka 3. moguće je zaključiti da je Vlada RH na veoma opširan način objasnila što se sve smatra poteškoćama. Pozitivna, ali je ujedno i negativna strana navedenog stavka Programa je to što je navedeno mnogo različitih vrsta poteškoća u poslovanju te za potencijalne korisnike potpora bi to moglo predstavljati prepreku pri odabiru i dokazivanju vrste poteškoća koje vrijede za njihovo poduzeće. U globalu pozitivna strana je to što su vrste poteškoća razvrstane u skupine te je ovaj dio Programa zbog tog pregledniji i jednostavniji za čitanje.

U stavku 4. „Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 navedeni su „neprihvatljivi korisnici“. Prema Programu neprihvatljivi korisnici: „smatraju se poduzetnici koji su bili u teškoćama na dan 31. prosinca 2019., s izuzetkom mikro poduzetnika i malih poduzetnika... koji su već bili u teškoćama na dan 31. prosinca 2019. pod uvjetom da se nad njima ne provodi skupni postupak u slučaju nesolventnosti u skladu s nacionalnim pravom (stečajni postupak) i da nisu primili potporu za sanaciju ili potporu za restrukturiranje.“ (Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a, NN 10/2021). Također u Programu je napisano da potpore ne mogu dobiti poduzetnici koji podliježu neizvršenom nalogu za povrat potpore na temelju prethodne odluke Europske komisije kojom se potpora ocjenjuje nezakonitom i nespojivom s unutarnjim tržištem⁴. Nadalje je spomenuto da potpore ne mogu ostvariti poduzetnici koji su u 2020. i/ili 2021. godini isplatili dobit ili dividende, osim ako se ne radi o zakonskoj obvezi. Poduzetnici koji obavljaju djelatnosti u sektoru ribarstva i akvakulture djelatnost primarne poljoprivredne proizvodnje ne mogu se prijaviti za ostvarenje potpora iz ovog Programa.

⁴ Unutarnje tržište Europske unije (EU) jedinstveno je tržište koje osigurava slobodno kretanje robe, usluga, kapitala i ljudi i gdje građani slobodno mogu živjeti, raditi, studirati ili poslovati. (Europska Unija, 2022.)

Kao zaključak moguće je navesti da veoma opširan opis neprihvatljivih korisnika je ograničio broj pravnih osoba koje mogu ostvariti dodjelu potpora. Nadalje pozitivna strana je da poduzetnici čija su poduzeća bila pred stečajem i prije početka pandemije ne mogu ostvariti potpore i na taj način ne mogu uskratiti dobitak potpore onim poduzetnicima koji ju stvarno trebaju i koji su uredno i na odgovoran način poslovali prije pandemije.

Stavak 5. ovog Programa odnosi se na oblike odnosno instrumente potpora. Potpore su privremenog karaktera te se dodjeljuju kao privremene mjere u skladu s Privremenim okvirom-COVID-19. Ranije spomenute potpore se daju u obliku jamstava za zajmove i svrstane su u dva odjeljka. U prvom odjeljku su potpore u obliku jamstava za zajmove s uvjetima „Ograničeni iznosi potpora“. Ova vrsta potpora predviđena je za mikro, male, srednje i velike poduzetnike. Drugi odjeljak čine potpore u obliku jamstva za zajmove s uvjetima „Potpora u obliku jamstava za zajmove“. Potpore će dodjeljivati HBOR i HAMAG-BICRO izravnim putem, i preko kreditnih i drugih institucija kao financijskih posrednika. „HBOR i HAMAG-BICRO su dužni osigurati odgovarajuće zaštitne mehanizme kako bi se onemogućio prijenos potpore kreditnim ili drugim financijskim institucijama i time neopravdano narušilo tržišno natjecanje⁵.“ (Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a, NN 10/2021) Kako se ne bi neopravdano narušilo tržišno natjecanje HBOR i HAMAG-BICRO će prema ovom Programu, pri sklapanju ugovora s poslovnim bankama i HBOR-om osigurati uvjete zajma za korisnike potpora pod povoljnijim uvjetima.

Prema stavku 5. ranije spomenute potpore mogu se dodjeljivati od datuma kada Program stupa na snagu odnosno od 5. siječnja 2021. godine do 30. lipnja 2021. godine. Ukupan planirani iznos potpora iznosi 1.500.000.000,00 kuna koji će biti raspoređen. Za potpore

⁵ Tržišno natjecanje među poduzetnicima obilježje je gospodarskog ustroja u kojem se alokacija resursa obavlja polazeći od ponude i potražnje na tržištu. Podrazumijeva stalnu „bitku“ između većeg ili manjeg broja konkurenata u ponudi određenih proizvoda i usluga za što veći broj kupaca tih proizvoda i usluga, a radi ostvarivanja poslovnih ciljeva u obliku dobiti i većeg tržišnog udjela. (Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, 2020)

u obliku jamstava za zajmove s uvjetima „Ograničeni iznosi potpora“ predviđen je iznos od 1.000.000.000,00 kuna, a za potpore u obliku jamstva za zajmove s uvjetima „Potpora u obliku jamstava za zajmove“ predviđeni iznos je 500.000.000,00 kuna.

Iz navedenog u stavku 5. razvidno je da je Vlada RH preko Europske Unije osigurala veliki novčani iznos koji će se dijeliti putem dva različita programa potpore. Pozitivna strana ovog Programa je da je vremenski rok za ostvarenje potpore nije prekratak te da se nude povoljni zajmovi i to po veoma niskim kamatnim stopama što je odlična vijest za subjekte u turističkom sektoru. Negativna strana ovoga Programa je ta da su u cijeli proces dodjele potpora uključene tri različite institucije, što znači mnogo papirologije. Mnogo papirologije velika je prepreka za pravne subjekte te je izazivala frustracije i nezadovoljstvo.

Iz svega navedenog u ovom Programu moguće je zaključiti da je Vlada RH odlučila donijeti zasebni program potpora i to za turistički sektor koji je najviše stradao tijekom 2020. godine kada je pandemija bila najjača i uzrokovala je najviše štete. Negativna strana ovog Programa je i ta da je donesen dosta kasno, odnosno godinu dana od početka pandemije. Za neke poduzetnike potpore putem ovog programa došle su prekasno, jer su već tada morali zatvoriti svoja poduzeća te otpustiti radnike.

4.3. Odluka o donošenju programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora, turističkog te industrije kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19

Ova „Odluka o donošenju programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora, turističkog te industrije kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, Vlade RH stupila je na snagu 2. srpnja 2021. godine. Ovom odlukom Vlada je donijela programe potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz tri sektora. Djelatnosti sektora prometa, turizma te industrije kulturnih i umjetničkih događanja obuhvaćene su programom.

U uvodnom dijelu Odluke spomenuta su tri programa. Prvi spomenuti program je: „Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“. Drugi program koji je spomenuti u ovoj Odluci je: „Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“. Treći i posljednji program je: „Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture zaduženo je za provedbu Programa potpore male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, te se zadužuje u iznosu od 60.000.000,00 kuna za aktivnosti vezane u COVID-19. Ministarstvo turizma i sporta zaduženo je za provedbu Programa potpore male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, te se zadužuje u ukupnom iznosu od 36.000.000,00 kuna. Spomenuti iznos je osiguran za aktivnosti potpore putničkim agencijama u pripremi i realizaciji turističke godine. Ministarstvo kulture i medija zaduženo je za provedbu Programa potpore male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, te se zadužuje u ukupnom iznosu od 54.000.000,00 kuna. Navedeni iznos namijenjen je aktivnostima pomoći industriji, kulturnim i umjetničkim događanjima uslijed aktualne pandemije COVID-a 19. Nadležna ministarstva zadužena su za objavu Javnog poziva za provedbu mjere pomoći pogođenim djelatnostima na službenim mrežnim stranicama ministarstava. Javni poziv navedenih ministarstava moraju objaviti u roku od osam dana od stupanja ove odluke na snagu. Nadalje sva nadležna ministarstva dužna su izvijestiti Ministarstvo financija i o izdanim potporama male vrijednosti.

Iz svega navedenog u Odluci moguće je zaključiti da je Vlada RH jasno definirala koje je Ministarstvo zaduženo za dodjele potpora iz svakog programa. Pozitivna strana ove

Odluke je da je lako razumljiva i čitljiva te da potencijalni korisnici mogu lako zaključiti pod koje ministarstvo pripada koja vrsta potpore.

4.4. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19

Temelj „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, je dodjela potpora poduzetnicima iz djelatnosti prometa. Djelatnosti oznaka NKD-a koje su obuhvaćene ovim Programom su: ostali kopneni prijevoz putnika, pomorski i obalni prijevoz putnika, djelatnost putničkih agencija (samo ako su povezane s nautičkim prometom u smislu jednodnevnih i višednevnih kružnih putovanja) i djelatnost organizatora putovanja (turoperatora) (samo ako su povezani s nautičkim prometom u smislu jednodnevnih i višednevnih kružnih putovanja). „Poduzetnici će ostvarivat pravo na potporu ukoliko su u 2020. godini trpjeli pad poslovnih prihoda i to prihoda od prodaje usluga povremenog prijevoza u odnosu na 2019. godinu sukladno kriterijima pada poslovanja kako su definirani ovim Programom.“ (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, NN 75/2021) Cilj ovog Programa dodjele potpora poduzetnicima iz djelatnosti prometa je nadoknada dijela ili svih plaćenih troškova poslovanja poduzetnicima kojima je zbog posebne okolnosti uvjetovane virusom COVID-a 19, narušena gospodarska aktivnost. Potpore koje dodjeljuje Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture osigurana su iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Potpore se dodjeljuju u skladu s raspisanim Pozivom kojim se detaljno definiraju kriteriji za odabir poduzetnika, potrebna dokumentacija, prihvatljivi troškovi poslovanja i drugi uvjeti koje poduzetnici moraju ispuniti da bi bili korisnici potpora iz ovoga Programa.

Iz gore navedenog djela Programa moguće je iščitati da je jasno definirano prema NKD-u, koje djelatnosti pravnih osoba su obuhvaćene ovim Programom. Pozitivna strana ovog djela Programa je precizno definiranje obuhvaćenih djelatnosti te razumljiva čitljivost

samog teksta. Nadalje vidljivo je da je već u početnom dijelu Programa spomenuti kriteriji za dodjelu potpora.

U članku 4. ovog Programa definirani su kriteriji pada poslovanja. U stavku 1. članka 4 opisano je što se sve uzima za kriterij pada poslovanja: „Za kriterij pada poslovanja uzima se pad poslovnih prihoda i to prihoda od prodaje usluga povremenog prijevoza u promatranom periodu, a koji se temelji na naturalnim pokazateljima poslovanja, fizičkom padu prometa i/ili prijevoza putnika, rezervacija putovanja i turističkih posjeta i slično, a koji se dokazuje vjerodostojnom dokumentacijom“ (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, NN 75/2021). Dokumentacija koju je poduzetnik potreban prikupiti je: dokaz o padu prihoda poslovanja koji je u skladu s odredbama Poziva dostavom godišnjih financijskih izvještaja promatranog i usporednog razdoblja predanih na FINA-u zbog javne objave ili PDV obrazaca za promatrano i usporedno razdoblje. Poduzetnik također uz prethodno spomenutu dokumentaciju dužan je dostaviti ovjerenu specifikaciju računa Glavne knjige koje sadrže početno stanje, promet tijekom godine i zaključno stanja, a koji se dostavlja uz obrazac zbirne izjave o iznosu prihvatljivih troškova.

Sublimacijom podataka navedenih u članku 4. Programa moguće je zaključiti da za dokazivanje pada poslovanja, potencijalni primatelji potpora moraju pribaviti veliki broj različite dokumentacije što bi za neke poduzetnike mogao predstavljati veliki problem te izazvati frustracije. Nadalje za poduzetnike je veoma loše da za dobitak potpore uz veliki broj različite dokumentacije još moraju i dostaviti ovjerenu specifikaciju računa, što iziskuje još više za njih još veće trošenje vremena.

Članak 5. ovog Programa govori o obliku i iznosu potpora. Potpore koje se dodjeljuju poduzetnicima putem ovog Programa dodjeljuju se u obliku bespovratnih sredstava. Iznos potpore utvrđuje se u odnosu na utvrđene prihvatljive troškove poslovanja. Iznos potpore za poduzetnike iz djelatnosti ostali kopneni prijevoz putnika, izračunava se po prijevoznj jedinici za osobni automobil do 3.000,00 kuna, a za autobuse do 7.000,00 kuna po prijevoznj jedinici. Za poduzetnike iz djelatnosti pomorski i obalni prijevoz putnika, djelatnosti putničkih agencija (ako su povezane s nautičkim prometom u smislu

jednodnevnih i višednevnih kružnih putovanja) te djelatnost organizatora putovanja—turoperatora (ako su povezani s nautičkim prometom u smislu jednodnevnih i višednevnih kružnih putovanja) iznos potpore ne može biti veći od utvrđenih prihvatljivih troškova poslovanja poduzetnika. Najveći mogući iznos potpore po prijevoznj jedinici ne može biti veći od 25.000,00 kuna.

Kao zaključak članka 5. moguće je navesti da iznosi potpora za svaku djelatnost su opširno specificirani i pregledno navedeni.

U prvom dijelu članka 6. Programa definirani su prihvatljivi troškovi za prijevoznike iz djelatnosti ostali kopneni prijevozi putnika. Prihvatljivi troškovi za ovu vrstu djelatnosti smatraju se troškovi nastali u 2020. godini i do dana predaje zahtjeva. Prihvatljivi troškovi za ovu vrstu djelatnosti su: trošak najma, zakupa odnosno koncesijske naknade poslovnog prostora u kojem se obavlja djelatnost, trošak električne energije, vode uz pripadajuće naknade, plin, troškovi vezani uz korištenje toplinske mreže, odvoz komunalnog otpada, trošak komunalne naknade, pristojba HRT-a, mjesečna naknada za javno korištenje glazbe (ZAMP⁶), trošak interneta, fiksne i mobilne telefonske linije, trošak usluge knjigovodstvenog servisa, trošak održavanja informacijskog sustava, troškovi osiguranja prijevoznih sredstava, kao i obaveznog auto osiguranja, troškovi godišnje registracije, periodičnih pregleda, kasko osiguranja i ispitivanje tahograf uređaja i drugi troškovi izravno povezani s obavljanjem registrirane djelatnosti. U drugom dijelu članka 6 definirani su prihvatljivi troškovi za poduzetnike iz djelatnosti pomorski i obalni prijevoz putnika. Prihvatljivi troškovi za ovu vrstu djelatnosti poduzetnika smatraju se da su ti troškovi nastali u 2020. godini. U prihvatljive troškove pripadaju slijedeće vrste troškova: trošak veza u luci, trošak obveza prema Hrvatskom registru brodova, trošak osiguranja broda, trošak usluge knjigovodstvenog servisa i drugi troškovi izravno povezani s obavljanjem registrirane djelatnosti. „Za izračun intenziteta potpore i prihvatljivih troškova, svi iznosi koji se upotrebljavaju trebaju biti iznosi prije odbitka poreza i drugih

⁶ ZAMP je stručna Služba zaštite autorskih muzičkih prava

naknada.“ (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, NN 75/2021) Članak 6. stavak 1. istog Programa govori da svi prihvatljivi troškovi moraju biti popraćeni odgovarajućom i vjerodostojnom dokumentacijom kao i pisanim dokazima koji trebaju biti konkretni, ažurni i jasni. Za ovaj Program veoma je važna stavak 5. članka 6. koji navodi da nadređeno ministarstvo u ovom slučaju Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture od poduzetnika koji su podnijeli zahtjev za dodjelu potpore dostave i druge knjigovodstvene i poslovne dokumentacije. Nadležno ministarstvo ima pravo zatražiti i provjeriti točnost dostavljenih informacija.

Rokovi i namjensko trošenje potpora obrazloženi su u članku 8. Programa. U stavku 1. napisano je da poduzetnik koji je primio ranije spomenute potpore, obvezan je sredstva koja je primio utrošiti u roku od godine dana od primitka potpore.

„Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, prema članku 10. spomenutog Programa, dodjeljivati će se do iskorištenja sredstava odnosno do 31. prosinca 2021. godine.

Kao zaključak „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođeni djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“ moguće je navesti da je sam program lagan i razumljiv za čitanje. Nadalje, u Programu je sve detaljno navedeno i dobro objašnjeno, od djelatnosti koje su obuhvaćene, kriterija koje potencijalni korisnici moraju ispuniti, do oblika i iznosa potpora koje su kategorizirane prema djelatnostima i prijevoznim sredstvima. Potencijalnim korisnicima podatak da se potpore dijele do kraja 2021. godine ide u korist, te im daje vremena da pripreme veliki broj dokumentacije.

4.5. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19

Putem „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, Vlada RH dodijelila je potpore poduzetnicima koji su subjekti malog gospodarstva u turističkom sektoru, a koji imaju registriranu djelatnost. Djelatnosti putničkih agencija i organizatora putovanja (turoperatora) također mogu dobiti ovaj oblik potpore. Putničke agencije i organizatori putovanja mogu dobiti potpore samo ako ispunjavaju jedan od dva uvjeta koji su navedeni u Programu. Prvi uvjet je da putničke agencije i organizatori putovanja moraju biti upisani u Središnji Registar i to prema Zakonu o pružanju usluga u turizmu. Drugi uvjet za dobivanje potpore odnosi se na Rješenje o ispunjavanju uvjeta za pružanje usluga turističke agencije. Nadležni ured državne uprave zadužen je za izdavanje Rješenja. Poduzetnici se mogu prijaviti za dodjelu potpora pod uvjetom da su u 2020. godini pretrpjeli pad poslovnih prihoda u odnosu na 2019. godinu. Cilj Programa je da se pomogne poduzetnicima kojima su posebne okolnosti uzrokovane pandemijom, narušile gospodarsku aktivnost. Navedenim poduzetnicima nadoknađuje se dio ili svi plaćeni troškovi poslovanja tijekom pandemije COVID-a 19. (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a, NN 75/2021) Ministarstvo turizma i sporta dodjeljuje ovu vrstu potpora. Novčana sredstva za potpore osigurana su iz Državnog proračuna Republike Hrvatske. Nadležno Ministarstvo također je dužno raspisati Poziv u kojem su detaljno definirani kriteriji za odabir poduzetnika, potrebna dokumentacija kao i prihvatljivi troškovi poslovanja. Da poduzetnici mogu postati korisnici potpora, moraju ispuniti sve uvjete koji će biti navedeni u Pozivu Ministarstva turizma i sporta.

U članku 4. stavak 1. spomenutog Programa obrazloženo je što se sve uzima u obzir kod kriterija pada poslovanja. Prema tome, za kriterij za pad poslovanja uzima se pad poslovnih prihoda u promatranom periodu, a dokazuje vjerodostojnom dokumentacijom. Promatrani period za potpore ovog Programa uzima se 2020. godina te se uspoređuje s 2019. godinom. Pad poslovanja poduzetnikovog poduzeća u 2020. godini mora iznositi

najmanje 75% u odnosu na 2019. godinu. Da poduzetnik dokaže pad poslovanja u svom poduzeću obavezan je: "...dostaviti godišnji financijski izvještaj promatranog i usporednog razdoblja koji su predali u FINU⁷ zbog javne objave ili PDV obrazaca za promatrano i usporedno razdoblje. Poduzetnici su obvezni dostaviti i ovjerene specifikacije računa Glavne knjige koje sadrže početno stanje, promet tijekom godine i zaključno stanja (bruto bilanca), a koji se dostavlja uz obrazac zbirne izjave o iznosu prihvatljivih troškova.“(Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a, NN 75/2021)

Prema podacima iz članka 4. moguće je zaključiti da je Vlada RH veoma jasno i odlučno definirala kriterije za dobitak potpora. Nadalje, za dobitak potpore poduzetnici moraju pribaviti velik broj dokumentacije što ima pozitivnu, ali i negativnu stranu. Pozitivna strana pribavljanja velikog broja dokumentacija je sama provjera podataka odnosno koji pravni subjekti ispunjavaju uvjete za dobivanje potpore. Pozitivna strana je i ta da potpore ostvaruju poduzetnici kojima je pandemija nanijela veliku štetu i uzrokovala veliki pad gospodarske aktivnosti njihovog poduzeća. Negativna strana Programa je ta da veliki broj dokumentacije može uzrokovati nezadovoljstvo poduzetnika, ali i dugo vrijeme čekanja na provjeru podataka kao i na povratnu informaciju o dobitku potpora.

U članku 5. Programa naglašeno je da potpore koje poduzetnici ostvaruju su bespovratna sredstva. Nadalje, iznos potpore utvrđuje se temeljem ukupnog iznosa prihvatljivih troškova koji su vezani za poslovanje turističkih agencija, međutim sam iznos potpore ne može biti veći od 10.000,00 kuna po prosječnom broju zaposlenih na godišnjoj razini turističke agencije.

Prihvatljivi troškovi definirani su i obrazloženi u članku 6. Programa. „Prihvatljivim troškovima, za turističku agenciju smatraju se troškovi nastali u 2020. godini i do dana

⁷ Financijska agencija (Fina) vodeće je hrvatsko poduzeće na području pružanja financijskih i elektroničkih usluga.

predaje zahtjeva u skladu s Pozivom.“ (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a, NN 75/2021) Prihvatljive troškove čine: trošak najma, trošak obaveznih liječničkih pregleda, troškovi osiguranja opreme i imovine, trošak usluge knjigovodstvenog servisa i trošak osposobljavanja za rad na siguran način. Pod troškove najma navedeni su troškovi koncesijskih naknada i pričuva poslovnog prostora. Nadalje prihvatljivi troškovi su i troškovi režija kao što su struja, voda, plin, komunalne naknade, pristojba HRT-a, Internet, mobilne i fiksne linije. Trošak mjesečne naknade za javno korištenje glazbe (ZAMP) također pripada prihvatljivim troškovima. Dalje u stavku 2. članka 6. obrazloženo je da za izračun potpora i prihvatljivih troškova, svi iznosi koji se upotrebljavaju trebaju biti izraženi bez poreza na dodanu vrijednost i to za obveznike koji su u sustavu PDV-a⁸. Poduzetnici svoje prihvatljive troškove moraju opravdati vjerodostojnom dokumentacijom i jasnim, ažurnim i konkretnim pisanim dokazima. Također nadležno ministarstvo, u ovom slučaju Ministarstvo turizma i sporta ima pravo od poduzetnika koji su predali zahtjev za dobitak potpore, tražiti uvid u dokumentaciju i pravo na provjeru autentičnosti podnesene i predane dokumentacije.

Sublimacijom podataka navedenih u članku 6. Programa moguće je zaključiti da prihvatljive troškove čini mnogo različitih troškova. Također navedeni prihvatljivi troškovi u Programu veoma su lako uočljivi i jednostavno objašnjeni. Dio koji se odnosi na provjeru dokumentacije od strane nadležnog ministarstva pozitivna je strana Programa. Negativna strana je da provjere usporavaju proces dobivanja potpora jer traže određeno vrijeme za provjeru. Provjerom podataka iz predane dokumentacije moguće je nadzirati poduzetnike i njihovu namjeru za korištenje potpora.

⁸ Svi poduzetnici nisu u sustavu PDV-a. Primjer su mali poduzetnici kojima zarada nije bila veća od 300 000,00 kuna bez PDV-a.

Shodno tomu, u članku 8. Programa definirani je rok za trošenje potpora, ali i za podnošenje izvještaja. Poduzetnik je obavezan utrošiti dobivanu potporu u roku od godinu dana od potpisa ugovora. Nadalje poduzetnik je obavezan sredstva potpore utrošiti za namjenu pokretanja i normalizaciju tekućeg poslovanja tijekom pandemije. Iz navedenog slijedi da je poduzetnik dužan nadležnom Ministarstvu podnijeti pisano izvješće o utrošku primljenih sredstava prema namjeni navedenoj u Programu. Pisano izvješće poduzetnik je dužan podnijeti u roku od 30 dana od dana isteka propisanog roka.

Ovaj Program Vlade RH prema članku 10. traje do 31. prosinca 2021. godine, te ukupan iznos koji se planira dodijeliti turističkim agencijama je 36.000.000,00 kuna.

Kao zaključak „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, moguće je navesti njegovu dobru strukturu, veoma dobru preglednosti, laku razumljivosti te čitljivost. Program je veoma dobro razrađen te sadrži sve bitne informacije i upute za poduzetnike koji se odluče prijaviti za dodjelu potpora. Nadalje prihvatljivi troškovi veoma su opširno nabrojani i objašnjeni. Kao jedina mana Programa koja bi se mogla istaknuti je ta da za dobitak potpore je potreban veliki broj raznih dokumenata što samo po sebi otežava žurnost u dodjeli i dobitku potpora.

4.6. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19

Temelj „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, je dodjela potpore poduzetnicima koji su profesionalni organizatori prihvatljivih događanja i poduzetnici koji obavljaju prateće djelatnosti organizacije prihvatljivih događanja. Gore navedeni poduzetnici moći će ostvariti pravo na potporu ukoliko ispunjavaju kriterije i zahtjeve ovog Programa. Profesionalna kulturno umjetnička događanja kao što su festivali, koncerti i slična kulturno-umjetnička događanja, te događanja koja su namijenjena profesionalcima iz područja kulturnih i kreativnih industrija pripadaju "prihvatljivim događanjima“ za dobitak potpore. Sam cilj dodjele ove vrste potpora je pokretanje i normalizacija tekućeg poslovanja usred

pandemije COVID-a 19. Potpore iz ovog programa dodjeljuje Ministarstvo kulture i medija temeljem sredstava koja su osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Nadležno Ministarstvo također je obvezno raspisati Poziv u kojem su detaljno definirani kriteriji za dodjelu potpora, potrebna dokumentacija, što su prihvatljivi troškovi i druga dokumentacija koju je poduzetnik dužan ispuniti i dostaviti nadležnom tijelu.

Poduzetnici koji imaju pravo na potporu nabrojani su u članku 2. stavku 3. ovog Programa, a on glasi: „Pravo na potporu ostvaruju poduzetnici iz djelatnosti NKD 90.02 i to profesionalni organizatori prihvatljivih događanja te poduzetnici koji obavljaju prateće djelatnosti organizacije prihvatljivih događanja (najam opreme i prodaja ulaznica), a koji mogu dokazati da im je više od 50 % poslovne aktivnosti u 2019. godini vezano uz prihvatljiva događanja. Pravo na potporu ostvaruju i poduzetnici koja ne potpadaju pod NKD 90.02, ali koji mogu dokazati da im je više od 50 % poslovne aktivnosti vezano uz prihvatljiva događanja.“ (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, NN 75/2021) Brojem prihvatljivih događanja kao i prihodima ostvarenim od prihvatljivih događanja, mjeri se razina poslovnih aktivnosti.

Za kriterij pada poslovanja prema članku 4. stavku 1. ovog Programa, uzima se pad poslovnih prihoda koji se dokazuje vjerodostojnom dokumentacijom. Za kriterij pada poslovnih prihoda promatrana je 2020. godina. Razdoblje 2020. godine uspoređuje se s istim razdobljem iz 2019. godine. Pad poslovnih prihoda u promatranoj 2020. godini mora iznositi najmanje 75% u odnosu na 2019. godinu, da se poduzetnik uopće može prijaviti za ostvarenje potpore. Poduzetnik koji se prijavio na ostvarenje potpore dužan je dokazati pad poslovnih prihoda. Pad poslovnih prihoda poduzetnik može dokazati na način da dostavi godišnje financijske izvještaje razdoblja koja se uspoređuju. Također kao dokaz o padu poslovnih prihoda poduzetnik može dostaviti ovjerovljene specifikacije računa Glavne knjige ili računa drugih temeljnih financijskih izvještaja koji sadrže početno stanje, promet tijekom godine i zaključno stanja.

Prema navedenim informacijama u članku 4. Programa moguće je konstatirati da za dobivanje potpora poduzetnik je dužan dostaviti veliki broj dokumentacije. Na temelju

velikog broja dokumentacije moguće je zaključiti da nadležno Ministarstvo veoma pomno nadgleda i detaljno pregledava dostavljene dokumente te na taj način sprječava da poduzetnici koji ne zaslužuju dobiti potpore zbog raznih razloga, potpore i ne dobiju.

Navedene potpore prema „Programu potpore male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, dodjeljuju se u obliku bespovratnih sredstava. Međutim, dobitak potpore ovisi o utvrđenom padu prihoda, raspoloživim sredstvima za ovu mjeru te broju zaprimljenih prijava. Iznos potpore utvrđuje se kao umnožak postotka pada poslovanja poduzetnika i iznosa ukupno utvrđenih prihvatljivih troškova. Međutim sam iznos potpore ne može biti veći od ukupno utvrđenog iznosa prihvatljivih troškova.

Svi prihvatljivi troškovi nabrojani su u članku 6. stavku 1. Prihvatljivim troškovima smatraju se svi troškovi nastali u 2020. godini i svi troškovi do dana predaje zahtjeva putem Poziva. Prihvatljive troškove čini trošak najam, trošak električne energije, trošak odvoza komunalnog otpada, trošak vode, naknade za plin i troškovi vezani uz korištenje toplinske mreže, trošak komunalne naknade, pristojba HRT-a, trošak interneta, fiksne i mobilne telefonske linije, trošak pretplata na dnevne, tjedne i mjesečne tiskovine, trošak usluge knjigovodstvenog servisa, trošak održavanja informacijskog sustava, troškovi osiguranja opreme i imovine, trošak obaveznog osiguranja i registracije gospodarskih vozila, trošak obaveznih liječničkih pregleda, trošak osposobljavanja za rad na siguran način. (Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19, NN 75/2021) Porez na dodanu vrijednost, trošarine i druge naknade ne smiju biti uključeni u iznosu prihvatljivih troškova koji se upotrebljavaju za izračun intenziteta potpore. Dokumentacija i pisani izvori koje poduzetnik prilaže prilikom prijave na Poziv za dodjelu potpore trebaju biti vjerodostojni, ažurni, jasni i konkretni. Ministarstvo kulture i medija ima pravo zatražiti od poduzetnika koji su podnesli zahtjev za dodjelu potpora, da dostave i druge dokumente knjigovodstvene i poslovne dokumentacije. Pomoću navedene dokumentacije nadležno Ministarstvo može provjeriti i potvrditi točnost navedenih i dostavljenih financijski informacija koje su navedene u obrascu.

Prema informacijama u članku 8. stavku 1. Programa, poduzetnik koji je putem Poziva dobio potporu, obavezan je dobiveni iznos utrošiti u roku od godinu dana od datuma potpisa ugovora. Nadalje stavak 1. članka 8. obvezuje poduzetnika da dobiveni iznos utroši strogo namjenski, odnosno za pokretanje normalizacije tekućeg poslovanja uslijed pandemije COVID-a 19. Poduzetnik je također dužan podnijeti pisani izvještaj nadležnom Ministarstvu u roku od 30 dana od isteka roka.

Potpore iz „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, dodjeljivati će se do iskorištenja sredstava, ali krajnji rok je 31. prosinac 2021. godine.

Kao zaključak „Programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19“, može se reći da je Program veoma dobro razrađen. Program sadrži sve potrebne informacije za poduzetnike prilikom odluke o prijavi za dodjelu potpora, te je vrlo dobro strukturiran i sadrži sve bitne informacije o prihvatljivim troškovima. Svi prihvatljivi troškovi lako su uočljivi i pregledni. Nadalje u Programu su spomenute sve informacije o potrebnoj dokumentaciji, te na taj način poduzetnici ne trebaju tražiti potrebne informacije na nekoliko različitih mjesta. Također, poduzetnici će imati dosta vremena da se prijave za dodjelu potpora, jer se propisani rok odnosi na kraj 2021. godine, te će imati vremena prikupiti svu potrebnu dokumentaciju. Negativna značajka ovog Programa je da se za neke poduzetnike potpore dijele prekasno, pa su zbog pada poslovnih prihoda koje je pandemija prouzročila bili primorani zatvoriti svoja poduzeća, te da se potpore odnose samo na pokrivanje osnovnih troškova, a ne troškova dobavljača.

4.7. Uredba o dopunama Uredbe o načinu, postupku i uvjetima procjene vrijednosti i prodaje turističkog zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave te načinu, postupku i uvjetima za dobivanje koncesije na preostalom turističkom zemljištu u vlasništvu jedinice lokalne samouprave

Uredba je stupila na snagu 3. travnja 2020. godine. "U Uredbi o načinu, postupku i uvjetima procjene vrijednosti i prodaje turističkog zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave te načinu, postupku i uvjetima za dobivanje koncesije na preostalom turističkom zemljištu u vlasništvu jedinice lokalne samouprave", u članka 12. iza stavka 2. nadodan je novi stavak 3., a dosadašnji stavak 3. postao je stavak 4. Novi stavak 3. glasi: „ Iznimno od modela izračuna promjenjivog dijela koncesijske naknade iz stavak 2. ovog članka, promjenjivi dio koncesijske naknade za 2019. godinu iznosi 1,00 kunu“ (Uredba o dopunama Uredbe o načinu, postupku i uvjetima procjene vrijednosti i prodaje turističkog zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave te načinu, postupku i uvjetima za dobivanje koncesije na preostalom turističkom zemljištu u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, NN 41/2020)

U članku 13. iza stavka 1. dodaje se novi stavak 2. u kojem je navedeno da za stalni dio koncesijske naknade za 2020. i promjenjivi dio naknada za koncesiju za 2019. godinu potrebno je izvršiti uplatu do 30. studenog 2020. godine.

Vlada RH je ovom Uredbom pomogla poduzetnicima koji dobivaju koncesiju, na način da je smanjila s 2,00 kune na 1,00 kunu promjenjivi dio koncesijske naknade za 2019. godinu, ali je i produžila vrijeme uplate koncesijske naknade do kraja studenog 2020. godine. Smanjenjem promjenjivog dijela koncesijske naknade poduzetnicima ostaje više novca koji mogu raspodijeliti u za njih važnije svrhe.

4.8. Uredba o dopuni Uredbe o postupku, načinu i uvjetima za dobivanje koncesije na turističkom zemljištu u kampovima u suvlasništvu Republike Hrvatske

Uredbu o dopuni Uredbe o postupku, načinu i uvjetima za dobivanje koncesije na turističkom zemljištu u kampovima u suvlasništvu Republike Hrvatske donijela je Vlada RH, te je stupila na snagu 3. travnja 2020. godine. U ovoj Uredbi Vlada RH je nadodala jedan stavak u članku 9. Novi stavak 4. članka 9. Uredbe glasi: „Iznimno od modela izračuna promjenjivog dijela koncesijske naknade iz stavak 3. ovog članka, promjenjivi dio koncesijske naknade za 2019. godinu iznosi 1,00 kunu.“ (Uredba o dopuni Uredbe o postupku, načinu i uvjetima za dobivanje koncesije na turističkom zemljištu u kampovima u suvlasništvu Republike Hrvatske, NN 41/2020)

Pomoći ove Uredbe Vlada RH je na jedan način financijski rasteretila korisnike koncesija, te su korisnici na taj način mogli svoja financijska sredstva usmjeriti na neke druge poslove ili probleme koje je uzrokovala kriza vezana uz pandemiju.

5. HRVATSKA BANKA ZA OBNOVU I RAZVITAK (HBOR)

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) imala je veliku ulogu u pomoći turističkom i gospodarskom sektoru tijekom pandemije COVID-a 19 u Hrvatskoj. HBOR tijekom pandemije bio je zadužen za dodjelu potpora i obrtnih sredstava. Preko Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 HBOR je dijelio potpore za financijsku pomoć poduzetnicima. Drugi Program za koji je HBOR bio zadužen je dodjela obrtnih sredstava mjera COVID-a 19 za male i srednje poduzetnike u turističkim djelatnostima.

5.1. Osnovne informacije o Hrvatskoj banci za obnovu i razvoj (HBOR)

Hrvatska banka za obnovu i razvitak razvojna je i izvozna banka te izvozno-kreditna agencija Republike Hrvatske. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (u daljnjem tekstu HBOR) osnovana je 12. lipnja 1993. godine donošenjem Zakona o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu (HKBO). Godine 1995. Hrvatska kreditna banka za obnovu mijenja ime u Hrvatska banka za obnovu i razvoj. Republika Hrvatska je osnivač i stopostotni vlasnik

HBOR-a.⁹ Temeljni kapital HBOR-a iznosi 7.000.000.000,00 kuna, a njegovu dinamiku uplata iz Državnog proračuna regulira Vlada RH.

Na vrhu HBOR-a je Uprava koju čine tri člana. Posao Uprave je vođenje poslova u okviru djelokruga koji su utvrđeni Zakonom i Statutom. Također Uprava raspolaže imovinom HBOR-a¹⁰ Nadzorni odbor HBOR-a sastoji se od deset članova.¹¹ Zadaće nadzornog odbora su da prati i kontrolira zakonitost rada Uprave te imenuje i opoziva predsjednika i članove Uprave.¹²

5.2. Zadaća i djelatnosti Hrvatske banke za obnovu i razvoj (HBOR)

Poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva pomoću kreditiranja, ulaganja u fondove rizičnog kapitala, osiguravanja izvoza od političkih i komercijalnih rizika kao i izdavanja garancija osnovne su zadaće HBOR-a. Financiranje obnove i razvitka hrvatskoga gospodarstva, financiranje infrastrukture, poticanje izvoza, potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva, poticanje zaštite okoliša te osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika samo su neke od djelatnosti HBOR-a.

⁹ Od strane međunarodne rejting agencije Standard & Poor's HBOR-u je dodijeljen kreditni rejting: BBB+, odnosno stabilni izgledi za kredite.

¹⁰ Jedan od tri člana Uprave HBOR-a obnaša funkciju predsjednika Uprave. Članovi Uprave imenovani su od strane Nadzornog odbora HBOR-a. Posao Uprave je vođenje poslova u okviru djelokruga koji su utvrđeni Zakonom i Statutom. Također Uprava raspolaže imovinom HBOR-a.

¹¹ Šest od deset članova čine ministri Vlade RH, tri člana čine tri saborska zastupnika. Posljednji deseti član Nadzornog odbora HBOR-a je predsjednik Hrvatske gospodarske komore. Predsjednik Nadzornog odbora je ministar financija, a dužnost zamjenika obnaša ministar gospodarstva. Nadzorni odbor utvrđuje načela poslovne politike i strategije, nadzire vođenje poslova banke, donosi kreditne politike HBOR-a, utvrđuje godišnje financijske izvještaje, razmatra izvješća unutarnje revizije, vanjskih neovisnih revizora i izvješća Državnog ureda za reviziju.

¹² Zadaci Revizijskog odbora odnose se na praćenje postupka financijskog izvješćivanja; praćenje učinkovitosti rada sustava unutarnje kontrole, unutarnje revizije te sustava upravljanja rizicima. Revizijski odbor neovisan je od HBOR-a čija je zadaća imenovanje članova Nadzornog odbora HBOR-a.

5.3. Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19

Pravni temelj „Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19“ je „Odluka Vlade Republike Hrvatske o usvajanju Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19“, od 4. veljače 2020. godine. Europska komisija odobrila je ovaj Program. Program je usklađen s Komunikacijom Europske komisije, te je dio Privremenog okvira za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji COVID-19. U ime i za račun Republike Hrvatske, HBOR i HAMAG-BICRO u suradnji s Ministarstvom turizma i sporta provode ovaj Program. HBOR je zadužen za provođenje programa za velike poduzetnike, a HAMAG-BICRO je zadužen za provođenje programa za mikro, male i srednje poduzetnike. Cilj Programa je ublažavanje posljedica krize uzrokovane pandemijom COVID-a 19, i to putem osiguranja financijske podrške poduzetnicima koji obavljaju djelatnosti iz sektora turizma i sporta. HBOR je prema ovom Programu zadužen za izdavanje jamstva u ime i za račun Republike Hrvatske za nove kredite za obrtna sredstva i/ili kredite za ulaganja u svrhu pripreme turističke sezone. Izdavanjem jamstva nastoje se riješiti problemi s likvidnošću izazvanih krizom kao posljedicom pandemije COVID-19. Mjera se ne odnosi na poduzetnike koji već imaju postojeće kredite. Jamstvo dano putem ovog Programa je bezuvjetno i neopozivo. Poduzetnici mogu HBOR-u podnijeti zahtjev za jamstvo do kraja važenja Programa, uz uvjet da jamstvo mora biti izdano do 30. lipnja 2021.. Zahtjeve će HBOR obrađivati prema redoslijedu zaprimanja. Rok za plaćanje po pozivu na plaćanje jamstva je 60 dana od dana primanja poziva na plaćanje po jamstvu, te poduzetnik plaća jamstvo u kunskoj valuti. Ukupni fond jamstava za HBOR i HAMAG-BICRO je 1.500.000.000,00 kuna. Jamstvo će pokrivati najviše 90% ili 100% glavnice pojedinačnog kredita, ovisno o mjeri.

Iz navedenog može se zaključiti da je ovaj Program jako dobro napisan i strukturiran. Potencijalni korisnici potpora i jamstva lako mogu uočiti i iščitati sve potrebne informacije vezane uz prijavu i uvjete Programa. Za poduzetnike je dobra vijest da ukoliko prime potpore odnosno obrtna sredstva, primljeno jamstvo će pokrivati veliki dio glavnice dobivenog kredita. Tim potezom Vlada RH omogućila je poduzetnicima zadržavanje vlastitih financijski sredstva te preraspodjelu u druge svrhe. Nadalje Vlada

RH za pomoć poduzetnicima osigurala je veliki iznos ukupnog fonda koji je namijenjen jamstvima koje izdaju HBOR i HAMAG-BICRO, te je na taj način omogućila da mnogo poduzetnika ostvari neku vrstu pomoći. Negativna strana ovog Programa je ta da rok za podnošenje zahtjeva je jako kratak, odnosno samo 4 mjeseca.

Namjena navedenih kredita je da su to krediti za obrtna sredstva kao i krediti za ulaganja u svrhu pripreme turističke sezone, a služe za rješavanje problema izazvanih krizom kao posljedica pandemije COVID-a 19. Nadalje, u Programu su nabrojane zahvaćene kategorije troškova koje su podijeljene u 8 kategorija. Prva kategorija „A“ obuhvaća troškove radne snage, troškove najma i zakupa (prostora, zemljišta, vozila), troškovi koji su povezani s osnovnom to jest prihvatljivom djelatnosti poduzetnika odnosno režijski troškovi (energija, voda, komunikacije, održavanje). Kategorija „B“ obuhvaća troškove repromaterijala, poluproizvoda, troškove sitnog inventara; troškove podmirenja obveza prema dobavljačima; troškove ugovornih usluga kao što su osiguranja, odvjetničke usluge, knjigovodstvene usluge, usluge poreznog savjetovanja, a koji se odnose na osnovnu djelatnost poduzetnika. „C“ kategoriju čine troškovi podmirenja kratkoročnih obveza prema državi (obveze za prireze, poreze, doprinose, poreze na dobit...). Kategoriji „D“ pripadaju troškovi podmirenja drugih kratkoročnih obveza vezanih isključivo uz osnovnu djelatnost poduzetnika. Kategoriju „E“ sačinjavaju troškovi povrata pozajmica vlasniku, korisnika kredita ili trećim osobama koje su primljene nakon pojave pandemije COVID-a 19. U kategoriji „F“ navedeni su troškovi ulaganja u svrhu pripreme turističke sezone (održavanje postojeće imovine), međutim ulaganje u proširenje kapaciteta ne smatra se prihvatljivim troškovima. Prihvatljivi troškovi podmirenja kratkoročnih dospjelih obveza prema kreditnim i drugim financijskim institucijama u skladu s otplatnim planovima u trenutku sklapanja ugovora o kreditu koji mogu iznositi maksimalno 25% ukupnog kredita za velike poduzetnike pripadaju kategoriji „G“.

Posljednjoj kategoriji „H“ pripada trošak povrata avansa¹³ putnicima po izdanim vaučerima ili povrat primljenih avansa.

Dio Programa koji se odnosi na namjenu kredita i obuhvaća troškove veoma je opširno razrađen. Svi troškovi podijeljeni su u kategorije te je zbog toga Program je lako razumljiv i lako je iščitati svaku kategoriju troškova. Zbog velikog broja različitih troškova koji ulaze u takozvane prihvatljive troškove, poduzetnicima je omogućeno putem sredstava pokrivanje većeg dijela njihovih troškova koje bez sredstava ne bi sami mogli nadoknaditi ni pokriti.

Prihvatljivi korisnici ovog Programa su poduzetnici koji su registrirani u Republici Hrvatskoj, te nisu bili u teškoćama na 31. prosinca 2019. Nadalje, navedeno je da prihvatljivi korisnici Programa mogu biti i veliki poduzetnici. Uvjet koji veliki poduzetnici moraju zadovoljiti je taj da je njihovo poduzeće pogođeno manjkom likvidnosti i gubicima u poslovanju, te je upravo zbog gospodarskih posljedica koje je uzrokovala pandemija COVID-a 19, ali i da je poslovna aktivnost poduzetnika smanjena ili u cijelosti obustavljena tijekom pandemije, odnosno koji su u 2020. u odnosu na 2019. ili iznimno 2018. ostvarili pad od najmanje 20% poslovnih prihoda. Veliki poduzetnici kao korisnici kredita obvezni su dokazati manjak likvidnosti i gubitke u poslovanju svog poduzeća putem godišnjih financijskih izvješćima broja noćenja i rezervacija u hotelima i drugim smještajnim objektima, posjeta u ugostiteljskim objektima i uslužnim djelatnostima. Nadalje korisnici, gubitak u poslovanju i manjak likvidnosti dokazuju i izjavom u okviru zahtjeva za jamstvo, i/ili broja posjetitelja i/ili prevezenih putnika ili poduzetnici kojima su otkazani ili na duže razdoblje odgođeni ranije ugovoreni poslovi, sportske aktivnosti ili druge poslovne aktivnosti planirane u 2020. ili 2021. Prihvatljivi korisnici kredita su oni poduzetnici kojima je kao osnovna djelatnost registrirana kao jedna od vrsta djelatnosti prema NKD-u. Spomenute djelatnosti u Programu su: „hoteli i

¹³ Avans (*francuski: avance*) je predujam, odnosno to je novčana svota koju pri sklapanju ugovora ili u tijeku njegova ispunjenja jedna ugovorna strana daje na račun ispunjenja obveze još prije nego što je tražbina dospjela.

sličan smještaj, odmarališta i slični objekti za kratak odmor, kampovi i prostori za kampiranje, djelatnosti kateringa i djelatnosti restorana i ostalih objekata za pripremu i usluživanje hrane, djelatnosti pripreme i usluživanja pića, djelatnosti putničkih agencija i organizatora putovanja (turoperatora), djelatnosti organizatora putovanja (turoperatora), ostale rezervacijske usluge i djelatnosti povezane s njima, iznajmljivanje i davanje u zakup (leasing) plovnih prijevoznih sredstava, rad sportskih objekata i fitness centri.“ (Hrvatska banka za obnovu i razvitak, 2021) Također prihvatljivi korisnici mogu postati i oni poduzetnici čija je osnovna djelatnost registrirana kao djelatnost bolnica, djelatnost opće medicinske prakse, djelatnost specijalističke medicinske prakse, djelatnost stomatološke prakse, pod uvjetom da su navedeni poduzetnici uključeni u turističku ponudu i ostvarili su najmanje 50% godišnjih poslovnih prihoda izvan sustava javnog zdravstva. Gore navedene djelatnosti, korisnici kredita dokazuju izjavom u okviru zahtjeva za jamstvo. Poduzetnici koji nisu prihvatljivi korisnici Programa su oni koji obavljaju djelatnost primarne poljoprivredne proizvodnje i djelatnosti u sektoru ribarstva i akvakulture.

Sublimacijom navedenih podataka veoma je jasno koje djelatnosti pripadaju Programu i na temelju njih poduzetnici mogu ostvariti potpore, a koje djelatnosti nisu uključene u Programu.

5.4. Obrtna sredstva mjera COVID-a 19 za mikro, male i srednje poduzetnike u turističkim djelatnostima

Korisnici obrtnih sredstva iz programa „Obrtna sredstva mjera COVID-a 19 za mikro, male i srednje poduzetnike u turističkim djelatnostima“, su mikro, mali i srednji poduzetnici. Obuhvaćene djelatnosti poduzetnika su pružanje smještaja te priprema i usluživanja hrane, djelatnosti putničkih agencija i organizatora putovanja (turoperatora) i djelatnosti iznajmljivanja i davanja u zakup (leasing) plovnih prijevoznih sredstava te charter agencije. Uvjeti za primatelje obrtnih sredstava iz djelatnosti koje su obuhvaćene primateljeva poslovna aktivnost je smanjena ili u potpunosti obustavljena zbog izvanrednih okolnosti koje je prouzročila pandemija. Također primatelji obrtnih sredstava ovog Programa moraju dokazati da smanjenje poslovne aktivnosti uzrokovalo je pad poslovnih prihoda/primitaka u prvom tromjesečju 2020. godine u usporedbi sa prvim

tromjesečjem u prijašnjoj 2019. godini. Nadalje jedan od dokaza štete koju je pandemija prouzročila je to da su očekivani poslovni prihodi/primici za 2020. godinu niži od poslovnih prihoda/primitaka za 2019. godinu, i/ili da otkazane su rezervacije, event, kongresi, seminari i slično; i/ili otkazani su ugovoreni poslovi, rezervacije i/ili narudžbe. Krediti se mogu odobriti poduzetnicima koji nisu u teškoćama odnosno koji su zapali u privremene teškoće samo zbog krize koju je uzrokovala pandemija COVID-a 19.

U Programu su jasno definirani uvjeti prema kojim poduzetnik može primiti obrtna sredstva. Veoma je važno da su uvjeti na jednostavan način objašnjeni što je u ovom Programu i učinjeno. Pozitivna strana je da poduzetnici koji su upali u privremene poteškoće pandemije mogu ostvariti pravo na dobitak obrtnih sredstava.

Namjena kredita putem Programa obrtnih sredstava je financiranje plaća zaposlenika, troškova režija (plin, struja, voda, komunalne naknade) i ostalih osnovnih troškova poslovanja, nabava sirovine i podmirenje obveza prema dobavljačima i ostalih troškova tekućeg poslovanja; obrtna sredstva za pripremu turističke sezone. Ovaj kredit ne pokriva kreditne obveze prema poslovnim bankama i drugim financijskim institucijama i PDV. „Najniži iznos kredita iznosi 100.000,00 eura u kunskoj protuvrijednosti, a najviši iznos samo kredita iznosi 1.125.000,00 eura također u kunskoj protuvrijednosti, ali u pravilu ne više od 25% ukupnih poslovnih prihoda/primitaka korisnika kredita. Najviši iznos kredita ovisi o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita te procjeni rizika transakcije.“ (Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), 2020) Valuta kredita je kunski kredit koji je s valutnom klauzulom vezani za Euro.

Podatak da je najniži iznos kredita 100.000,00 eura za velike poduzetnike je pozitivna odlika programa. Druga pozitivna odlika Programa za velike poduzetnike je to da se odobreni krediti izdaju u eurima što je dobro za poduzetnike koji pretežito izvoze svoje usluge i proizvode na strano tržište.

Kamatna stopa za kredite je fiksna. Za razdoblje otplate kredita do 3 godine kamatna stopa iznosi 0,00% godišnje, dok kamatna stopa iznosi 1,50% godišnje za razdoblje od 4-te do 5-te godine. „U određenim slučajevima kamatna stopa može biti i viša, ovisno o cijeni raspoloživih izvora financiranja i o mogućnostima dodjele državnih potpora ili

potpora male vrijednosti korisniku kredita.“ (Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), 2020)

Za poduzetnike kojim je pandemija uzrokovala veliku štetu za gospodarske aktivnosti, informacija da mogu dobiti kredit bez kamatne stope, odlična je vijest. Novčani iznos koji je bio predviđen za kamatnu stopu, sada poduzetnici mogu utrošiti u druge svrhe koje se za njih čine važnijim.

Rok korištenja kredita je 12 mjeseci. Kredit se koristi jednokratno ili sukcesivno, na temelju dokumentacije kojom se dokazuje namjensko korištenje. „Sredstva se mogu isplatiti na račune dobavljača temeljem dokumentacije za namjensko korištenje kredita ili na račun korisnika kredita, uz obavezno pravdanje namjenskog korištenja sredstava u roku od 60 dana od isplate sredstava na račun.“ (Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), 2020) Rok otplate kredita je 5 godina i to s počekom od 12 mjeseci, a ukupan rok korištenja kredita i počeka ne može biti duži od 18 mjeseci. Poduzetnik kredit može otplatiti u jednakim tromjesečnim ili šestomjesečnim ratama.

Kao zaključak Programa za obrtna sredstva moguće je navesti da je većini poduzetnika ovaj Program dobrodošao te da uz minimalne kamatne stope, te uz dobiveni iznos obrtnih mogu ponovo pokrenuti poslovne aktivnosti svojih poduzeća, i isplaćivati plaće radnicima kao i pokriti troškove najmova i režija. Program je jako dobro napisan i te je razumljivo čitljiv. Također Program sadrži sve informacije koje su bitne poduzetnicima za prijavu i dobitak obrtnih sredstava, te poduzetnici ne moraju traže informacije na drugim web stranicama ili mjestima.

6. HRVATSKA AGENCIJA ZA MALO GOSPODARSTVO, INOVACIJE I INVESTICIJE (HAMAG BICRO)

Kao i ranije spomenuta Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO) također je imala veliku ulogu u pomoći gospodarskim subjektima u Hrvatskoj tijekom pandemije COVID-a 19.

6.1. Osnovne informacije o Hrvatskoj agenciji za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO)

Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (u daljnjem tekstu HAMAG-BICRO) nastala je 2014. godine spajanjem Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG INVEST) i Poslovno-inovacijske agencije Republike Hrvatske (BICRO). „Svrha spajanja ovih dviju Agencija jest strateško kreiranje jedinstvenog sustava koji će poduzetnicima pružiti podršku kroz sve razvojne faze njihovog poslovanja, od istraživanja i razvoja ideje pa sve do komercijalizacije i plasmana na tržište.“ (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), 2022)

Poticanje osnivanja i razvoja subjekata malog gospodarstva, poticanje ulaganja u malo gospodarstvo, financiranje poslovanja i razvoja subjekata malog gospodarstva kreditiranjem i davanjem jamstva subjektima malog gospodarstva za odobrene kredite od strane kreditora, kao i davanjem potpora za istraživanje, razvoj i primjenu suvremenih tehnologija djelatnosti su HAMAG-BICRO-a.

6.2. Program: „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“

Program HAMAG-BICRO-a „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“ namijenjen je subjektima malog gospodarstva koji su pogođeni pandemijom COVID-a 19. Ovaj je Program u cijelosti financiran iz sredstava Europskog fonda za regionalan razvoj. U okviru ovog Programa HAMAG-BICRO izravno odobrava zajmove za obrtna sredstva mikro, malim i srednjim subjektima gospodarstva.

Cilj Programa prema dokumentu koji je HAMAG-BICRO objavio na svojim mrežnim stranicama je osiguranje dodatne likvidnosti za mikro, male i srednje subjekte malog gospodarstva uz smanjenje kamatne stope i smanjenje razine potrebnih sredstava osiguranja. Ovaj je Program usmjeren na mikro, mala i srednja poduzeća koja su aktivno poslovala najmanje 3. mjeseca u 2019. godini, a koja su morala prestati s radom zbog odluke Nacionalnog stožera civilne zaštite od 27. studenoga 2020. godine. Program je također namijenjen poduzetnicima čija su poduzeća u 2020. godini ostvarila pad prihoda od 60 % i više u odnosu na 2019. godinu.

U trenutku kada se poduzetnici prijavljuju za primitak zajma trebaju ispuniti 7 kriterija za krajnje prihvatljive korisnike. Prvi kriterij je da korisnici imaju status „subjekta malog gospodarstva“, odnosno da zadovoljavaju uvjete za mikro, malog i srednjeg poduzetnika. Nadalje prihvatljivi korisnici moraju zadovoljiti uvjet da njihovo poduzeće ostvaruje dobit, odnosno da njihovo poduzeće je registrirano kao: trgovačko društvo ili obrti, kao fizička osoba koja obavlja djelatnosti slobodnih zanimanja ili kao ustanova, zadruga ili drugi slični subjekt koji obavlja gospodarsku djelatnost u cilju stjecanja dobiti. Drugi kriterij je da je poduzeće najmanje 50% u privatnom vlasništvu. Treći uvjet je da žiro-račun poduzeća nije blokiran dulje od 45 dana u posljednjih 6 mjeseci. Četvrti uvjet je da za poduzeće prihvatljivih korisnika ne smije biti podnesena odluka o pokretanju prisilne likvidacije, ali i prijedlog za otvaranje predstečajnog ili stečajnog postupka. Peti je uvjet ovog Programa je da poduzeće mora imati barem jednog zaposlenog. Šesti uvjet je da prihvatljivi korisnici ovog Programa uredno podmiruju postojeća zaduženja, odnosno ne smiju kasniti u plaćanju ili ne ispunjavati obvezu plaćanja bilo kojeg drugog kredita/leasinga/zajma. Posljednji, sedmi uvjet je da korisnicima nije ranije odobren COVID-19 zajam za obrtna sredstva. „U trenutku ulaganja sredstava zajma prihvatljivi korisnici moraju imati registrirano mjesto poslovanja i obavljati djelatnost u Republici Hrvatskoj, a gospodarska djelatnost za koju je isplaćen zajam mora se nalaziti u Republici Hrvatskoj i društvo za istu mora biti registrirano.“ (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), 2020)

Shodno navedenom, u Programu je veoma detaljno navedeno tko sve može biti korisnik kredita. Zbog veoma opširnog navođenja, poduzetnici mogu lako uočiti i razumjeti informacije vezane uz potencijalne korisnike, te ne trebaju tražiti informacije na drugim

mjestima ili ne razumjeti navedene informacije. Pozitivna stvar za poduzetnike je ukoliko ispunjavaju jedan od propisanih uvjeta mogu se prijaviti za dobitak kredita, što je poduzetnicima itekako potrebno za opstanak poduzeća te opstanak na tržištu.

Nadalje u Programu spomenute su i neprihvatljive djelatnosti krajnjih korisnika. Ribarstvo i akvakultura (proizvodnja, prerada i stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture), primarna poljoprivredna proizvodnja (proizvodnja proizvoda iz tla ili stočarstva bez obavljanja dodatnih radnji kojima bi se promijenila priroda tih proizvoda), duhan i destilirana alkoholna pića. proizvodnja duhana i destiliranih alkoholnih pića te povezanih proizvoda i trgovina njima; proizvodnja oružja i streljiva te trgovina njima: financiranje proizvodnje bilo koje vrste oružja i streljiva te trgovine njima, pripadaju neprihvatljivim djelatnostima prema ovom Programu. O graničenje se ne primjenjuje u mjeri u kojoj su te aktivnosti dio jasnih politika Europske unije ili su povezane s njima, kasina i istovjetna poduzeća te ograničenja informatičkog sektora: istraživanje, razvoj ili tehničke aplikacije povezane s elektroničkim podatkovnim programima... (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), 2020)

Vežano uz uvjete otplate zajma u Programu je navedeno da dobivenim zajmom prihvatljivo je financiranje ulaganja u obrtna sredstva. Nadalje, navedeno je da dobiveni zajam nije namijenjen za refinanciranje postojećih obveza i lizinga, kao i plaćanja obveza koje su nastale prije 2020. godine. Sredstva zajma isplaćuju se na poduzetnikov namjenski račun te na isti način trebaju biti iskorištena. Poduzetnici koji postanu korisnici zajma dužni su nabaviti i dostaviti potrebnu dokumentaciju HAMAG-BICRO-u.

U Programu HAMAG- BICRO-a jasno su definirani uvjeti otplate zajmova te način na koji dobiveni zajam mora biti utrošen. Također je jasno naglašeno da zajam poduzetnici ne smiju koristiti za otplatu prijašnjih obveza.

Tablica 2. COVID-19 zajam za obrtna sredstva

Naziv programa	„COVID-19 zajam za obrtna sredstva”
Iznos	Do 380.000,00 kuna
Kamatna stopa	0,25% fiksna za cijeli period otplate zajma
Rok korištenja	6 mjeseci
Poček	Do 12 mjeseci ukoliko je rok otplate uključujući poček najmanje 2 godine
Rok otplate	Do 5 godina uključujući poček
Instrument osiguranja	Zadužnica korisnika zajma

Izvor: „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“; dostupno na: https://hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2020/12/FL-COVID19_cistopis-za-web.pdf. (18.8.2022.)

U tablici 2. navedeni su podaci za program „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“. Najveći iznos koji poduzetnik može ostvariti putem kredita je 380.000,00 kuna, te je obvezan sredstva iz dobivenog kredita utrošiti unutar 6 mjeseci.

„Otplata zajma vrši se u jednakim kvartalnim ratama. Prva rata dospijeva tri mjeseca od prelaska zajma u otplatu.“ (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), 2020)

Program „COVID-19 zajam za obrtna sredstva“ traje do 31. prosinca 2021.

Kao zaključak programa COVID-19 zajam za obrtna sredstva moguće je navesti da je jako dobro sastavljen i napisan te sadrži gotovo sve informacije koje su bitne za poduzetnike koji se žele prijaviti za dobitak obrtnih sredstava. Uvjeti za dobivanje obrtnih sredstava kao i prihvatljivi korisnici vrlo su detaljno napisani i kao su uočljivi i razumljivi. Nedostatak ovog Programa je da nigdje nije navedena sva potrebna dokumentacija za

prijavu, a kasnije i za ostvarenje kredita. Drugi nedostatak je to što za neke poduzetnike ovaj Program je prekasno napisan i otvoren, jer su neki poduzetnici su morali sami uzeti velike kredite ili su zatvorili svoje poduzeće.

7. IZMJENE ZAKONA VEZANIH UZ TURIZAM

Vlada Republike Hrvatske je tijekom 2020. i 2021. godine donijela mnogo izmjena i dopuna postojećih zakona koji su vezani za turizam. U daljnjim poglavljima prikazat će se najvažnije izmjene i dopune.

7.1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu stupio je na snagu 7. travnja 2020. U ovoj dopuni Zakona za ovaj završni rad veoma je bitan dio koji se odnosi na „Pravo na raskid ugovora i izdavanje vaučera u uvjetima posebnih okolnosti uzrokovanih epidemijom bolesti COVID-19.“

Stavak 1. članka 38.a glasi: „Iznimno od članka 37. stavaka 6. i 7. i članka 38. stavaka 2. i 3. ovoga Zakona, za neizvršene ugovore o putovanju u paket-aranžmanu koji su se trebali izvršiti nakon 1. ožujka 2020., putnik ima pravo na raskid ugovora o putovanju u paket-aranžmanu po isteku 180 dana od dana prestanka posebnih okolnosti, a organizatori putovanja za iste putnicima izdaju vaučer.“ (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pružanju usluga u turizmu, NN 42/2020). U stavku 2. navedene izmjene Zakona navedeno je da je organizator dužan izvršiti povrat uplaćenih sredstava ukoliko se putnik odluči za povrat sredstava koja je uplatio. U stavku 3. Zakona napisano je da vaučer koji je izdan za neizvršeni ugovor o putovanju u paket-aranžmanu pokriven je već ugovorenim jamčevinom za slučaj nesolventnosti, te da na vaučeru moraju biti navedeni podaci o jamčevini.

Vlada RH putem ove izmjene zakona zaštitila je i putnike i organizatore putovanja. Za putnike je dobra stvar, što zbog otkazivanja putovanja dobivaju povrat novca te imaju mogućnost na raskid ugovora u roku od 180 dana, što je dosta vremena. Pozitivna strana ovog Zakona za organizatora je da neće biti financijski oštećen prilikom povrata uplaćenih sredstava putniku. Organizatora se u ovom slučaju štiti jer je neizvršeni ugovor pokriven ugovorenim jamčevinom.

7.2. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti

Sabor Republike Hrvatske donio je Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti koji je stupio na snagu 7. travnja 2020.

U ovom Zakonu nadodan je dio koji se odnosi na obavljanje ugostiteljske djelatnosti, pružanje ugostiteljskih usluga u domaćinstvu i na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu u uvjetima posebnih okolnosti. Shodno tome u ovoj izmjeni i dopuni Zakona važan je članak 41.a. U članku 41.a zapisano je da ministar uz prethodnu suglasnost ministra zdravstva u posebnim uvjetima i okolnostima ima pravo propisati odstupanja od obveza. Obveze obuhvaćene ministrovom odlukom su obveze ispunjavanja uvjeta za vrstu i kategorije ugostiteljskih objekata i objekata u domaćinstvu.

7.3. Zakon o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi

Zakon o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi donio je Sabor RH, te je stupio na snagu 7. travnja 2020. Ovim Zakonom Vlada RH je ovlaštena da u uvjetima posebnih okolnosti, putem uredbe, može drugačije odrediti pitanja koja se odnose na visinu turističkih pristojba. Nadalje Vlada RH u uvjetima posebnih okolnosti može drugačije odrediti rokove uplate turističke pristojbe turističkim zajednicama. Zakonom o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi Vlada RH ovlaštena je da putem uredbe, u uvjetima posebne okolnosti može drugačije odrediti namjenu i način raspodjele sredstava Fonda za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent i Fonda za udružene turističke zajednice. Članak 4. ovog Zakona glasi: „Za vrijeme trajanja posebnih okolnosti iz članka 14.a stavak 2. Zakona o turističkoj pristojbi (Narodne novine«, br. 52/19. i 32/20.) nadležni inspektori neće podnositi optužne prijedloge za pokretanje prekršajnih postupaka odnosno izdavanje prekršajnih naloga, niti naplaćivati novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja.“ (Zakon o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi, NN 42/2020)

Kao zaključak Zakona o dopunama Zakona o turističkoj pristojbi moguće je navesti da je ova izmjena pomogla mnogim sudionicima u turističkom sektoru u opstanku tijekom pandemije te da su sredstva koja su bila namijenjena za uplatu turističke pristojbe preraspodijeljena i uplaćena u neke druge, za njih važnije svrhe.

8. ISTRAŽIVANJE O ZADOVOLJSTVU PRIMATELJA COVID POTPORA TIJEKOM PANDEMIJE COVID-A 19

Za potrebe završnog rada provedeno je istraživanje na temu „Zadovoljstvo primatelja COVID potpora tijekom pandemije COVID-a 19“. U istraživanju analiziraju se stavovi i mišljenja ispitanika koji su primili COVID potpore. Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju su direktori i vlasnici ugostiteljskih objekata iz skupine restorana, u Međimurskoj županiji. Važno je napomenuti da odabrani ispitanici pristali su anonimno sudjelovati u istraživanju.

8.1. Metodologija istraživanja

Metodologija ovog istraživačkog rada temelji se na kvalitetnoj i provjerenoj literaturi kao i prethodno stečenim znanjima iz područja prava u turizmu odnosno na prikupljenim podacima putem dubinskog intervju-a na uzorku od pet ispitanika.

8.1.1. Ciljevi istraživanja

Prvi cilj ovog istraživanja bio je istražiti zadovoljstvo subjekata u ugostiteljstvu koji su primili COVID potpore tijekom pandemije COVID-a 19.

Drugi cilj istraživanja je bio ispitati stav i mišljenje subjekata o samim COVID potporama.

Treći cilj istraživanja bio je istražiti mišljenje i stav subjekata istraživanja cjelokupnom procesu prilikom dobivanja samih COVID potpora.

8.1.2. Vrsta istraživanja

Za ovo istraživanje zadovoljstva primatelja potpora tijekom pandemije COVID-a 19 odabrano je izviđajno (eksplorativno) istraživanje. Vranešević (2014., str 135): „Svrha je izviđajnog (eksplorativnog) tržišnog istraživanja dobiti uvid u problem i postići bolje razumijevanje pojave, situacije ili događaja, što sve olakšava i pomaže u rješavanju izazovaposlovnog upravljanja.“

8.1.3. Tehnika izabrane vrste istraživanja

Izviđajna (eksplorativna) vrsta istraživanja odabrana je zbog tehnike koja pripada toj vrsti istraživanja.

Spomenuta tehnika izviđajnog istraživanja je pilot studije. Svrha ovog istraživanja unaprijed je poznata te je izabrana tehnika „pilot studije“ direktan pristup samom istraživanju. U tehniku pripada dubinski intervju, pomoću kojeg je ispitivanje subjekata istraživanja i provedeno. Dubinska vrsta intervju-a izabrana je zbog dobivanja opširnijih i dubljih odgovora subjekata istraživanja.

8.1.4. Način obrade podataka dobivenih istraživanjem

Podaci dobiveni u istraživanju obrađeni su putem usporedbe iz razloga što je istraživanje provedeno putem dubinskog intervju-a. Pitanja u spomenutom intervju-u bila su otvorenog tipa.

8.1.5. Oblik komuniciranja

U ovom istraživanju kao oblik komuniciranja sa subjektima istraživanja odabrano je elektroničko komuniciranje. Elektronički način komuniciranja odabran je zbog mnogo poslovnih obaveza svih subjekata te se takav način komuniciranja čini najprikladniji za istraživača kao i za subjekte.

8.1.6. Način odabira uzorka

Uzorak u ovom istraživanju bio je namjerno odabran na temelju osobne odluke provoditelja istraživanja.

Vrsta namjernog uzorka koja je korištena u istraživanju je pogodbeni uzorak. Pogodbeni uzorak kao vrsta namjernog uzorka odabrana je od strane provoditelja istraživanja zbog dostupnosti jedinica.

8.1.7. Karakteristike uzorka

U istraživanju sudjelovalo je pet predstavnika ugostiteljskih objekata. Sudionici istraživanja su iz Međimurske županije. Svi predstavnici uzorka ovog istraživanja su vlasnici i ujedno direktori ugostiteljskih objekata. Što se tiče vrste ugostiteljskih objekata u ovom istraživanju, oni se nalaze u „skupini restorana“.

8.2. Rezultati istraživanja

Za potrebe rada prikazuju se pitanja i odgovori ispitanika kao rezultati istraživanja.

8.2.1. Pitanje 1.

Kako ste došli do informacija o potporama?

Na ovo pitanje svaki od sudionika ponudio je različit odgovor.

Prvi ispitanik do informacija o COVID potporama došao je putem novina, a drugi sudionik za potpore prvotno je čuo putem medija, ali kasnije je sve potrebne informacije pronašao na mrežnim stranicama Vlade Republike Hrvatske, a informacije o COVID zajmovima i kreditima pronašao je na mrežnoj stranici Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO). Putem mrežnih stranica Ministarstva turizma i sporta i mrežnih stranica Vlade RH, došao je treći ispitanik, a četvrti putem mrežne stranice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) i mrežnih stranica Vlade RH. Peti ispitanik je do informacija o COVID potporama za ugostiteljske objekte došao putem knjigovodstvenog servisa, mrežnih stranica nadležnog ministarstva, a informacije o COVID zajmovima i kreditima pronašao je na mrežnoj stranici HAMAG BICRO-a.

Iz svega navedenog razvidno je da su ispitanici došli do informacija na razne načine, preko javnih glasila ili medija, te navedeno dokazuje da je jako važno da su takve informacije na što više različitih načina oglašene, putem raznih komunikacijskih kanala, jer očigledno različiti subjekti koriste različite dostupne načine.

8.2.2. Pitanje 2.

Kakav je bio proces prilikom dobivanja potpora?

Na drugo pitanje kakav je bio proces prilikom dobivanja potpora sudionici su također ponudili različite odgovore.

Za prvog sudionika proces je bio jednostavan i brz. Smatrao je da je trebalo dosta dokumentacije sakupiti, ali je vrlo brzo i lako prikupio. Drugi sudionik je bio suprotnog mišljenja, smatrao je da je sam proces bio kompliciran, nedorečen, pun izmjena i dopuna koje su bile nedosljedne. Treći sudionik smatra da je proces prilikom dobivanja potpora bio solidan, da nije bio jednostavan, ali da nije bio ni pretjerano kompliciran. Četvrti sudionik smatrao je da sam proces nije bio toliko kompliciran, ali da je mnogo ugostitelja oštećeno prilikom dobivanja potpora. Peti sudionik naveo je da proces bio nelogičan, kompliciran, nejasan, nedorečen, s puno nedostataka i nedosljednosti. Sudionik je naveo dva primjera nelogičnosti i nedosljednosti u proces dobivanja COVID potpora. Kao prvi primjer naveo je, da je mnogo poduzetnika i ugostitelja ostalo zaključeno za nekoliko subvencija, pogotovo potpora za zaposlenike. Kao drugi primjer naveo je nelogičnosti prilikom samog procesa dobivanja potpora. Za dobivanje potpore što se tiče poslovanja samog ugostiteljskog objekta odnosno pada prometa, potrebno je bilo predočiti izvještaj o poslovanju za posljednje tromjesečje. U sudionikovom tromjesečnom izvještaju poslovanja u jednom mjesecu pad prometa je bio premalen za dobivanje potpore, a ostala dva mjeseca pad prometa je bio za čak 90 posto. Zbog premalog pada prometa u jednom mjesecu od promatrana tri mjeseca, sudionik nije mogao dobiti potporu što je smatrao nelogičnim.

Generalno se može zaključiti da proces prilikom dobivanja potpora traži prikupljanje različite administrativne dokumentacije što je mnogima bilo zahtjevno. U budućnosti bi se trebalo razmotriti donošenje jednostavnijih postupaka za dobivanje subvencija, koji bi bili brži i lako dostupni, kako se ne bi gubilo dragocjeno vrijeme i kako ne bi dolazilo do poteškoća u realizaciji.

8.2.3. Pitanje 3.

Koja je dokumentacija bila potrebna za prijavu za potpore?

Na pitanje o dokumentaciji, sudionici istraživanja dali su slične odgovore.

Za dobivanje samih COVID potpora sudionici su naveli da je bila potrebna slijedeća dokumentacija: Izvješće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obavezna osiguranja (JOPPD obrazac), aneksi ugovora, odluke o zabrani poslovanja od Stožera, potvrde o isplatama plaća, potvrde o padu prometa i PDV obrasci traženog i usporednog razdoblja. Međutim kako su se neki ispitanici prijavili za neke druge vrste COVID potpora, potrebna dokumentacija se razlikovala od drugih vrste potpora.

Iz navedenih odgovora vidljivo je da bi trebalo poraditi na unificiranju potrebne dokumentacije do određene razine, te potom dalje razraditi nužne dokumente za pojedinu potporu.

8.2.4. Pitanje 4.

Po kojoj ste osnovni dobili potporu i od koje institucije? (Vlada RH, Ministarstvo turizma i sporta, HAMAG BICRO, HZZ, HBOR)

Sudionici istraživanja na pitanje po kojoj su osnovi i od koje institucije su dobili COVID potporu ponudili su različite odgovore.

Prvi sudionik COVID potpore dobio je od strane Zavoda za zapošljavanje (HZZ) na temelju zabrane rada, zatvaranja radnje te zadržavanja radnika i isplate minimalnih plaća. Drugi i treći sudionik također su COVID potpore dobili na temelju zabrane rada, zadržavanja i isplate plaća zaposlenicima, i to od Zavoda za zapošljavanje (HZZ). Hrvatski zavod za zapošljavanje kako kažu ispitanici bio je ujedno i službeni servis za isplatu i obradu jedne vrste potpora. Ta vrsta potpora kako navodi jedan od ispitanika odnosila se na zadržavanje i isplate plaća zaposlenicima u svim gospodarskim djelatnostima, u ovom slučaju u ugostiteljskoj djelatnosti. Četvrti ispitanik navodi da je COVID potpore u jednom razdoblju dobio od Zavoda za zapošljavanje na temelju zadržavanja radnika i isplate minimalnih plaća radnicima kao i zbog odluke Stožera civilne zaštite o zabrani rada ugostiteljskih objekata. U drugom razdoblju četvrti ispitanik

COVID potpore dobio je od Vlade RH i to putem programa za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja. Peti ispitanik je pak nekoliko COVID potpore dobio od strane Vlade Republike Hrvatske, putem programa za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja.

U vezi dobivenih odgovora vidljive su različite osnove za dobivanje potpora. Uglavnom su dobivene od različitih institucija koje su ih nudile kao što su HZZ i Vlada Republike Hrvatske. Bitno je da su osnove legitimne i transparentne.

8.2.5. Pitanje 5.

Koliko je pandemija utjecala na Vaše poslovanje (1-10)?

Prvi ispitanik na pitanje to odgovorio da je pandemija COVID-a 19, njegovo poduzeće odnosno ugostiteljski objekt umalo uništila. Ispitanik smatra da je zabrana rada trajala još dva mjeseca, bio bi primoran zatvoriti svoj ugostiteljski objekt. Drugi ispitanik smatra da je pandemija znatno otežala poslovanje njegovog poduzeća, međutim smatra da su njegovom poduzeću najviše su naštetile mjere, odluke i politika Vlade Republike Hrvatske. Ispitanikovo mišljenje je da Vlada RH svojom politikom vođenom tijekom pandemije, gdje su se pod krinkom Stožera donosili brojne besmislene mjere. Takve mjere Vlade RH ispitanik smatra da su prije svega bile vođene pandemijskim marketingom, a ne znanstvenim činjenicama. Treći ispitanik navodi da je pandemija generalno učinila veliku štetu u smislu gubitka kontinuiteta rada zbog društvoštaja (eng. *lockdown*), gubljenje navika potrošača, odljev kadra. Četvrti sudionik istraživanja navodi da je pandemija poslovanje njegovog ugostiteljskog objekta vratila minimalno pet godina ako ne i više unatrag. Kao i drugi sudionik smatra da su podjednako poslovanju njegovog poduzeća, naštetile i nelogične odluke Vlade RH kao i Nacionalnog stožera. Peti ispitanik navodi da je pandemija gotovo uništila njegovo poduzeće. Promet u samo mjesec dana je pao za čak 90 posto, da nisu organizirali dostavu hrane po čitavoj Međimurskoj županiji, primorani bi bili zatvoriti restoran. Navodi da su na veliku žalost bili primorani otpustiti tri radnika.

Uglavnom se radi o negativnim očitovanjima ispitanika kod kojih je pandemija loše utjecala na poslovanje. Obzirom na navedeno, davateljima subvencija ovo je povratna

informacija (eng. *feedback*) ispitanika koja pokazuje koliko im je važna bila pružena pomoć u vidu subvencija.

8.2.6. Pitanje 6.

Jesu li Vam iznosi dobivenih potpora bili dostatni za sačuvanje radnih mjesta i za poslovnu održivost?

Sudionici istraživanja na ovo pitanje dali su veoma različiti odgovore, ali u jednoj stvari su se složili. Svi ispitanici naveli su da dobivene potpore nisu bile dostatne za poslovnu održivost. Međutim, prvi ispitanik smatra da iako su COVID potpore dobrodošle za pomoć u teškom razdoblju, bile su premale za bilo kakvo pozitivno poslovanje. Kako ispitanik navodi potpore su bile mizerne, jedva pokrivale troškove plaća svih zaposlenika, ali opet je zahvalan da su dobili koliku toliku pomoć od države te da u nekoj ruci nisu bili ostavljeni da se sami snalaze u takvoj situaciji. Drugi ispitanik navodi da iako su iznosi potpora bili premali, zbog njih nisu bili premoreni otpustiti zaposlenike. Njegovo poduzeće je uspjelo dobiti jedan COVID kredit te su tim kreditom pokrili troškove za režije (plin, voda, struja) i to samo za jedan mjesec. Treći ispitanik odgovorio je da je njegov ugostiteljski objekt uspio dobiti dva kredita te pomoću dobivenih kredita kao i potpora za zaposlenike uspjeli su očuvati radna mjesta te nisu bili primorani otpustiti ni jednog radnika. Također navodi da je jedna trećina režija bila pokrivena jednom vrstom COVID potpora. Četvrti ispitanik navodi što su potpore za sačuvanje radnih mjesta jedva bile dostatne za pokrivanje troškova plaća, ali da je zahvalan da je država intervenirala i potrudila da na neki način pomogne svim ugostiteljima u Republici Hrvatskoj. Peti sudionik istraživanja navodi su potpore bile dostatne samo za privremeno sačuvanje radnih mjesta, ali je nakon nekoliko mjeseci bio primoran otpustiti tri radnika.

Vidljivi su različiti odgovori ispitanika, ali sublimacijom rezultata jasno je potpore nisu bile dostatne za poslovnu održivost i to je pokazatelj koji je znakovit za moguće buduće subvencije koje bi očito trebale biti veće. S druge strane povećanje subvencija ovisi o snazi i bogatstvu države pa je upitno može li država ponuditi veće subvencije.

8.2.7. Pitanje 7.

Da država nije reagirala, biste li mogli pozitivno poslovati i zadržati radnike?

Svi sudionici ovog istraživanja djelomično su se složili. Prvi ispitanik navodi da bi mogao zadržati zaposlenike i poslovno se održati, i da država nije reagirala tijekom pandemije. Ali opet je zahvalan da je država koliko toliko pomogla njegovom poduzeću, ali i svim drugim poduzećima u Hrvatskoj. Drugi ispitanik smatra da država nije na nekoliko mjeseci zabranila rad ugostiteljskih objekata prošli bi puno bolje. Država je koliko toliko pomogla, putem kako navodi mizernih i smiješnih potpora, da zadrže zaposlenike, ali za sve ostalo morao se pobrinuti sam da njegovo poduzeće nastavi poslovati. Treći ispitanik dijeli mišljenje sa drugim ispitanikom da bez potpora ne bi mogao zadržati radnike, ali navodi da do društvoštaja (eng. *lockdown*) nije trebalo doći, te da je time država nanasila veliku štetu ne samo ugostiteljskim objektima, odnosno turizmu, nego i u drugim djelatnostima, spomenuo je primjer prerađivačke industrije. Smatra da najveću štetu država je nanijela sama sebi, te da će proći nekoliko godina, pa čak i deset godina da se sve vrati na prije pandemijsko razdoblje. Četvrti ispitanik navodi da je dobro da je država koliko toliko reagirala s tim potporama, ali da su one bile premale. Njegovo poduzeće nije poslovalo pozitivno, te navodi da ukupni gubitak u 2020. godini, zbog silnih društvoštaja, zabrana rada i manjak stolova u restoranu, iznosio je preko 250.000 kuna. Tako veliki gubitak pokrio je prodajom vlastite imovine. Peti ispitanik smatra da do zabrane rada nije trebalo doći, te da mjesečna pomoć države od 4000 kuna po svakom zaposleniku došla je dobro, međutim primoran je bio otpustiti tri radnika. Nadalje navodi da nije bilo te pomoći od 4000 kuna svi bi bili na burzi rada, i da bi to državu koštalo puno više, a poslodavce bi to sve manje koštalo i to bez brojnih dodatnih birokratskih poslova. Mišljenje ispitanika jest da je najveći problem u procesu dobivanja COVID potpora bila je birokracija.

Vidljivo je da su se ispitanici složili da bi se teškom mukom borili da zadrže zaposlenike i radna mjesta koliko god bi to bilo moguće, ali da nije bio proglašen društvoštaj (eng. *lockdown*) da bi im bilo lakše jer je time država onemogućila ugostitelje u normalnom radu i poslovanju. Iz tog razloga vidi se da se kasnije društvoštaj sve manje koristi što

dokazuje veliko financijsko opterećenje za državu koju niti ona ne može dugo podnijeti (osim ako nije bogata).

8.2.8. Pitanje 8.

Smatrate li da država treba nastaviti s davanjem potpora, unatoč smanjenju COVID-a 19, ako smatrate da treba, Vašem mišljenju do kada ?

Ispitanici istraživanja na ovo pitanje složili su se u gledištu da država ne bi trebala nastaviti s potporama. Međutim njihova mišljenja zašto bi država trebala prestati s potporama veoma se razlikuju. Prvi ispitanik smatra da država ne bi trebala nastaviti s potporama nakon smanjenja pandemije COVID-a 19. Navodi da država ne treba davati potpore ugostiteljima, proizvođačima, ali i poljoprivredi, jer ako nema potražnje za uslugama koje poduzeća nude, onda nisu potrebna davanja. Drugi ispitanik smatra da država ne bi trebala nastaviti jer sam sustav tih potpora je katastrofalan i nedorečen i zbog tog razloga ne bi postigao željeni učinak na samo gospodarstvo Hrvatske. Treći ispitanik također se slaže sa ostalim ispitanicima u pogledu da država ne bi trebala nastaviti s potporama. Njegovo je mišljenje da je država nastavila s potporama bio bi to veliki trošak za državu, a pogotovo za same građane koji ionako plaćaju previsok porez na dodanu vrijednost (PDV), te za sve gospodarske subjekte u Hrvatskoj. Četvrti ispitanik dijeli isto mišljenje s trećim ispitanikom, a to je da nastavak davanja potpora od strane države bio bi preveliki trošak i teret za državu, te da potpore ne bi imali željeni gospodarski učinak. Peti ispitanik smatra da je država zakazala tijekom pandemije COVID-a 19, te da je napravila vrlo malo da pomogne poduzetnicima prema onome što su druge europske države napravila za svoje poduzetnike. Država je prekasno reagirala, te nije pomogla poduzetnicima kada je to bilo najpotrebnije. Zbog prekasne intervencije države, kako navodi, došlo je do propasti brojnih poduzeća u Hrvatskoj. Također je izrazio mišljenje da je besmisleno očekivati da sada država pomogne poduzetnicima, kada se je pandemija smirila, i većina je počela koliko toliko poslovati. Kao svoj zaključak na ovo pitanje naveo da oporavak gospodarstva od ovog „COVID ludila“ i zabrana rada, trajati će još godina.

Sublimacijom iskazanih stavova ispitanika vidljivo je da su uglavnom protiv daljnjih davanja potpora iz različitih razloga, a ponajviše što se radi o velikom opterećenju za državu koje ju oslabljuje.

8.2.9. Pitanje 9.

Kako ste poslovali nakon ukidanja potpora?

Svi sudionici istraživanja dali su slične odgovore. Prvi ispitanik odgovorio je da njegovo poduzeće posluje isto kao što je i tijekom razdoblja kada su još dobivali potpore. Kako napominje ispitanik tijekom pandemije bilo je važno snalaziti se na sve načine. I nakon smanjenja pandemije kao vlasnik poduzeća odgovoran je za poslovanje poduzeća, kao i za sve zaposlenike i dobavljače tako da se mora snalaziti i s još većom pažnjom i odgovornošću. Drugi ispitanik smatra da kada je poslovanje redovito, a pogotovo kada odluka o zabrani rada nije na snazi, nema potrebe za potporama. Ispitanik je kazao da će financijski gubitak koji je njegov ugostiteljski objekt pretrpio tijekom pandemije COVID-a 19, nadoknađivati idućih nekoliko godina. Smatra, otkako je odluka o zabrani rada ukinuta da je poslovanje dosta dobro, iako još nije dostignuta razini iz 2019. godine, odnosno pred pandemijsko razdoblje. Naveo je podatak da se uspoređujući razdoblje mjeseca svibnja 2020. godine sa svibnjem ove 2022. godine poslovanje povećalo za 20 %, što kako navodi, nije loš postotak.

Treći ispitanik kazao je da je trenutno poslovanje zadovoljavajuće, obzirom kako je on mislio da će biti. Navodi da je njegovo poduzeće ova pandemija gotovo financijski iscrpila i da se zbog nemogućnosti poslovanja nagomilalo mnogo dugovanja. Na postavljeno potpitanje kako će otplatiti dugovanja, ispitanik je odgovorio da je već prodao nekoliko privatnih nekretnina i pokretnina te da u slijedećim mjesecima planira napraviti preustroj čitavog poduzeća. Četvrti ispitanik odgovorio je da je pad prometa u odnosu na pred pandemijsku 2019. godinu i dalje 30%. Također je napomenuo da trenutna poskupljenja hrane u cijelom svijetu itekako ne pomažu u oporavku od pandemijskih godina. Ispitanik je kazao da je sretan što je uspio da njegovo poduzeće opstane nakon dvije teške godine, te da nije moramo otpustiti ni jednog radnika. Kao i prijašnja tri ispitanika napominje da bi nadoknadio financijske gubitke bio je prisiljen prodati privatne nekretnine i pokretnine. Peti ispitanik na to pitanje je odgovorio da njegovo se poduzeće polako financijski oporavlja, ali za opstanak tijekom pandemije dobro je došao preustroj čitavog poduzeća.

Vidljivo je da se ispitanici bore na različite načine (preustroj, prodaja nekretnina, otplata dugovanja...) da se oporave nakon pandemije. Prirodno je boriti se za opstanak i svatko bira svoje načine.

8.2.10. Pitanje 10.

Vaše mišljenje o cjelokupnom sustavu potpora. Ocjena 1-10. (1 najlošije, 10 najbolje)

Prvi ispitanik na pitanje o cjelokupnom procesu potpora dao je ocjenu 2/10. Kao obrazloženje na danu ocjenu, kazao je da je ovaj sustav potpora savršeno stvoren za neradnike. Smatra da je cijeli sustav od početka bio nedorečen, kaotičan, pun smicalica. Ukupan iznos potpora bio je minimalan i mizeran, te da je država poduzetnike odnosno gospodarske subjekte koji, kako navodi pune državnu blagajnu putem raznih besmislenih doprinosa, zanemarila, ostavila na cjedilu i pustila ih da se sami snalaze u tom razdoblju. Najveći problem u sustavu potpora, kako navodi, bila je birokracija. Iako je brzo skupio svu potrebnu dokumentaciju za dobivanje jedne potpore, smatra da se u takvim slučajevima trebala smanjiti potrebna administracija, jer u današnje vrijeme je sve digitalizirano te se na vrlo lagan način moglo se doći do informacija o svakom poduzeću.

Drugi ispitanik je cjelokupnom procesu COVID potpora dao ocjenu 2/10. Svoju ocjenu obrazložio je da je ovaj sustav potpora u Hrvatskoj bio nedorečen, pun promjena i nadopuna, nedosljedan, pun smicalica te opterećen birokracijom. Smatra da je sam sustav isključivo napravljen za mazanje očiju javnosti, a manje sa stvarnom željom da se pomogne gospodarstvu, a pogotovo poduzetnicima u svim djelatnostima, ne samo ugostiteljima, za koje ispitanik kaže da su glavni pokretači cjelokupnog gospodarstva u Hrvatskoj. Ispitanik je kazao da ovakvim sustavom Vlada RH je učinila veliku nepravdu prema svim gospodarskim subjektima i da je taj sustav bio velika pljuska svim poduzetnicima.

Treći ispitanik također je dao ocjenu 2/10 cjelokupnom procesu potpora. Smatra kako je ova ocjena savršena preslika svega što je ovaj sustav predstavljao, te je kazao da je dao previsoku ocjenu ovom sustavu. Nestručnost, nedosljednost, nesmislenost, minimalnost i mizerija od potpora koje su samo pokrivala troškove plaća zaposlenika, a druge troškove ne. Kazao je da je jako razočaran cjelokupnim sustavom, a posebice kako se Vlada

ponijela prema poduzetnicima tijekom pandemije. Smatra da je sam sustav kada se stavio na papir izgledao savršeno i besprijekorno, ali kada je bilo potrebno taj „savršen i besprijekoran“ sustav provesti u praksi, bio je čista nula. Navodi da zbog „totalno promašenog“ i nepravednog sustava većina poduzetnika bila je prepuštena sama sebi. Da neki od poduzetnika nisu prodali privatnu imovinu ne bi opstali. Nažalost, kako je kazao, većina nije imala dovoljno vrijednu imovinu za pokriće svih troškova koji su iz mjeseca u mjesec samo rasli, pa su bili prisiljeni zatvoriti svoje poduzeće, te se prijaviti na burzu rada. Neki pak, koji su imali sreću kada se još granice država nisu zatvorile, otići raditi u drugu državu.

Ocjenu 4/10 za cjelokupni sustav potpora dao je četvrti ispitanik. Za sustav kazao je da je nedorečen, ali solidan u obzir uključujući financijsku snagu Hrvatske. Smatra da je ukupna birokracija države imala negativan utjecaj na sustav, ali kako kaže navikao se. Kazao je da u Hrvatskoj uvijek birokracija bila najveći problem i najveća prepreka poduzetnicima u svim djelatnostima, ali i za sam gospodarski rast države. Bilo kakva potpora uvijek je dobrodošla, međutim sva ta pravila i procedura prilikom prijave i dobivanja samih potpora nekako je bacila sjenu na cijeli sustav. Kako ispitanik navodi mnogo poduzeća je propalo, ali ona najjača i najsnalažljivija uspjela su opstati. Ispitanik se nada da su teška vremena za njegovo poduzeće iza njega te da će vrlo brzo sve krenuti nabolje.

Ocjenu 2/10 dao je peti ispitanik. Kao prijašnji ispitanici iznio je slične razloge zašto je dao ocjenu 2. Kao razloge naveo je veliku nestručnost, nepravednost, nepravovremenost sustava. Također je naveo da sustav „izvana izgleda solidno, ali da je iznutra sustav loš, sklon promjenama i nadopunama, nelogičan, minimalan, pun smicalica, nedosljednosti, nedorečenosti. Ispitanik smatra da je sustav loše djelovao na poduzetnike i stvorio puno nelogičnosti. Na potpitanje što misli o administraciji, odgovorio je da je ovako opširna administracija najveća prepreka poduzetnicima u razdoblju pandemije. Kao primjer za nelogičnost odluka Vlade RH naveo je da je u vrijeme najveće krize i nemogućnosti poslovanja, Vlada RH i ukupan državni sektor na svim razinama, povećavao plaće neproizvodnom sektoru, zapošljavao dodatne armije uhljeba i nepotrebnih činovnika. Tom je odlukom Vlada RH još više opteretila proračun i sredstva, za koje je ispitanik rekao, da su bila prijeko potrebna za revitalizaciju gospodarstva.

Iz navedenih podataka ispitanika razvidno je da je prosječna ocjena svih ispitanika 2.4/10 te generalno većina smatra da navedene potpore nisu bile odgovarajuće zbog različitih razloga koji su imali utjecaje na ispitanike.

8.3. Ograničenja istraživanja

Najveće ograničenje kod provođenja ovog istraživanja bilo je pronaći ispitanike koje su željni odgovoriti na pitanja vezana uz temu. Zbog ovog problema, svim sudionicima istraživanja bila je zajamčena anonimnost. Pod uvjetom anonimnosti odabrani ispitanici odlučili su sudjelovati u istraživanju.

Drugo ograničenje kod provođenja istraživanja bila bi faktična udaljenost između voditelja istraživanja do svakog subjekta istraživanja. Zbog tog ograničenja subjekti istraživanja pristali su na kontakt putem elektroničke pošte.

Treće ograničenje bilo je da su postavljena pitanja bila otvorenog tipa. Zbog tog razloga odgovori subjekata nisu se mogli kategorizirati.

9. ZAKLJUČAK

Turizam, pogotovo u Republici Hrvatskoj ovisi o masovnosti turističkih dolazaka mobilnosti i potrošnji turista, i osjećaju sigurnosti. Države su zbog mogućeg kolapsa gospodarskog i ugostiteljskog sektora. Jedan od sektora, koji je tijekom pandemije COVID-a 19 najviše stradao, bio je turistički sektor. Pandemija je dolaske i noćenja turista u Hrvatskoj svela gotovo na nulu. Ugostiteljski smještaji zbog epidemioloških mjera i zabrane putovanja su bilježili veliki pad prometa i prihoda. Vlada Republike Hrvatske kao predstavničko tijelo izvršne vlasti, morala je intervenirati u turistički sektor. Vlada je osmislila razne programe putem različitih državnih institucija u cilju da na neki način pomogne sudionicima u turizmu. Ministarstvo turizma i sporta za pomoć turističkom sektoru donijelo je Pravilnik o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu. Tim načinom pomogli su poslovnim subjektima u turističkom sektoru na način da su ih oslobodili od plaćanja turističke pristojbe. Vlada RH u svoje ime osmislila je nekoliko programa da pomogne subjektima iz pogođenih djelatnosti kao što su turizam, sport i kultura. Nadalje, Vlada je putem drugih državnih institucija, kao što su Hrvatska agencija za malo gospodarstvo inovacije i investicije i Hrvatska banka za obnovu i razvitak, pomogla u smanjenju štete koju je pandemija uzrokovala. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) u ime i za račun Vlade RH davala je jamstva putem Programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 i Programa Obrtnih sredstava kao mjera COVID-a 19 za MSP u turističkim djelatnostima. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG BICRO), bila je zadužena za izdavanje jamstava u obliku obrtnih sredstava, te je navedena jamstva izdavala u ime i za račun Vlade RH.

Kao zaključak ovog završnog rada, može se konstatirati da je dobro odnosno da je hvalevrijedno, da je država intervenirala pogotovo u turizam, da je pomoću raznih zajmova, programa bespovratnih sredstava pokušala u određenoj mjeri pomoći ugostiteljima te osobama kojima je turizam primarni izvor prihoda. Mnogi poduzetnici poslovno su opstali zahvaljujući mjerama Vlade RH. Također mnoga su radna mjesta u Hrvatskoj sačuvana upravo intervencijom Vlade RH u sektor koje je kriza uzrokovana COVID-om 19 najviše pogodila.

10. POPIS LITERATURE

1. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, tržišno natjecanje. <https://www.aztn.hr/trzisno-natjecanje/> (11.8.2022.)
2. Europska Unija, *EUR-Lex- pristup zakonodavstvu Europske Unije*. https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/internal_market.html?locale=hr&root_default=SUM_1_CODED%3D24 (11.8.2022.)
3. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), *COVID-19 zajam za obrtna sredstva*. https://hamagbicro.hr/wp-content/uploads/2020/12/FI-COVID19_cistopis-za-web.pdf (15.8.2022.)
4. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO), *O nama*. <https://hamagbicro.hr/o-nama/osnivanje/> (15.8.2022.)
5. Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, inovacije i investicije, *COVID-19 zajam za obrtna sredstva*. <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/obrtna-sredstva/covid-19-zajam/> (16.8.2022.)
6. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, *Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-19*. <https://www.hbor.hr/program-dodjele-drzavnih-potpورا-sektoru-turizma-i-sporta-u-aktualnoj-pandemiji-covid-a-19/> (16.8.2022.)
7. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), *Obrtna sredstva mjera COVID-a 19 za MSP u turističkim djelatnostima*. https://www.hbor.hr/kreditni_program/obrtna-sredstva-mjera-covid-19-za-msp-poduzetnike-u-turistickim-djelatnostima/ (16.8.2022.)
8. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), *Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19-jamstva*. <https://www.hbor.hr/program-dodjele-drzavnih-potpورا-sektoru-turizma-i-sporta-u-aktualnoj-pandemiji-covid-a-19/> (17.8.2022.)
9. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR), *Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR) o nama*. <https://www.hbor.hr/naslovnica/hbor/o-nama/> (12.8.2022.)
10. Hrvatski jezični portal, *Hrvatski jezični portal-turoperator*. <https://hrvatski.en-academic.com/78963/turoperator> (11.8.2022.)
11. Jezikoslovac, 2020. *catering značenje i definicija*. <https://jezikoslovac.com/word/2lnv> (11.8.2022.)
12. Mataković H., (2020) COVID-19 kriza, provedba sigurnosnih mjera i turizam. Institut za turizam. [online], 8. Dostupno na

http://www.iztzg.hr/files/file/RADOVI/2020/COVID-19/Matakovi%C4%87-H_2020.pdf (10.8.2022.)

13. Odluka o donošenju programa potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora, turističkog te industrije kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19 (Narodne novine br. 75/21)

14. Odluka o usvajanju programa dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a 19 (Narodne novine br. 10/21)

15. Pravilnik o dopunama Pravilnika o odgodi ili oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe za osobe koje pružaju ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (Narodne novine br. 75/20)

16. Pravilnik o oslobađanju od plaćanja turističke pristojbe u 2021. godini (Narodne novine br. 64/21)

17. Program dodjele državnih potpora sektoru turizma i sporta u aktualnoj pandemiji COVID-a (Narodne novine br. 10/21)

18. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz prometnog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19 (Narodne novine br. 75/21)

19 Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenim djelatnostima iz turističkog sektora za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a (Narodne novine br. 75/21)

20. Program potpora male vrijednosti za pomoć pogođenoj industriji kulturnih i umjetničkih događanja za pokretanje i normalizaciju tekućeg poslovanja uslijed aktualne pandemije COVID-a 19 (Narodne novine br. 75/21)

21. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) *Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS)*.https://www.who.int/health-topics/severe-acute-respiratory-syndrome#tab=tab_1 (11.8.2022.)

22. Uredba o načinu, postupku i uvjetima procjene vrijednosti i prodaje turističkog zemljišta u vlasništvu jedinice lokalne samouprave te načinu, postupku i uvjetima za dobivanje koncesije na preostalom turističkom zemljištu u vlasništvu jedinice lokalne samouprave (Narodne novine br. 12/11, 41/20)

23. Uredba o postupku, načinu i uvjetima za dobivanje koncesije na turističkom zemljištu u kampovima u suvlasništvu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 12/11, 145/12, 55/19, 31/20, 41/20)

24. Zakon o pružanju usluga u turizmu (Narodne novine br. 68/07, 88/10, 30/14, 89/14, 152/14, 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21)

25. Zakon o turističkoj pristojbi (Narodne novine br. 52/19, 30/20, 42/20)

26. Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (Narodne novine br. 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20, 126/21)

27. Vranešević T.: Tržišna istraživanja u poslovnom upravljanju, Accent, Zagreb. 2014.

11. POPIS TABLICA

Tablica 1. Dolasci i noćenja turista u 2019. i 2020. godini.....	9
Tablica 2. COVID-19 zajam za obrtna sredstva.....	48

12. POPIS SLIKA

Slika 1 Broj dolazaka i noćenja ostvaren prema vrstama smještajnih objekata	10
Slika 2 Dolasci turista po načinu dolaska.....	11
Slika 3 Noćenja turista po načinu dolaska	11
Slika 4 Dolasci turista po vrstama objekata	12
Slika 5 Noćenja turista po vrstama objekata	13